

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ—ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ—ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.

Ὄφειλομεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Γοττα σπουδαιοτάτας, ἀπὸ ἐνὸς ἤδη ἔτους, ἐν τῇ Καταστατικῇ ἐρεύνας, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποσπᾶ τὰς πρὸς τὴν ἡμετέραν Εὐρώπην σχετικὰς. Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν Τουρκικὴν ἐπικράτειαν, ἐν τῇ ὁποία καὶ τῆς χώρας ἡ καταμέτρησις καὶ τῶν κατοίκων ἢ ἀπαρίθμησις οὐσιωδῶς καθυστεροῦσιν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀκριβείας, ἐν ταῖς λοιπαῖς τῆς Εὐρώπης χώραις λειτουργεῖ ἀσφαλές, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀπογραφικὸν σύστημα. Τοιοῦτοτρόπως σύμπασα ἡ Εὐρώπη, ἀπὸ τῆς κατακορύφου γραμμῆς τῶν Οὐραλίων καὶ Καυκασίων ὁρέων ἀποτελεῖται μὲν ἐξ 9,904,940 Ὀχιλιομέτρων, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 302,973,000 ἀνθρώπων, ἐκ τῶν ὁποίων 30, 6 ἀναλογοῦσιν πρὸς ἕκαστον χιλιόμετρον.

Ἡ διαίρεσις τῆς Εὐρώπης εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα, εἰς κεντρικὴν, βορειανατολικὴν, δυτικὴν καὶ μεσημβρινὴν, κέκτηται ἰδιαιτέραν σημασίαν δι' ὅσους ἐννοοῦσι τὴν πολιτικο-οικονομικὴν γλῶσσαν τῶν κλιμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς λειτουργούντων ἐθνικῶν ὀργανισμῶν. Ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη ἀποτελεῖται κυρίως ἐκ τῆς Γαλλίας, τῆς Αὐστρο-Οὐγγαρίας, Ἑλβετίας καὶ Ὀλλανδίας· ἡ βορειανατολικὴ Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ῥωσσίας, Σουηδίας καὶ Δανιμαρκίας· ἡ δυτικὴ Εὐρώπη ἐκ τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Βελγικῆς· ἡ μεσημβρινὴ Εὐρώπη κυρίως ἐκ τῆς

ΕΤΟΣ 3—ΦΥΛ. 36—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1876. 34

Ἰσπανίας, Πορτογαλλίας, Ἰταλίας, Ἑλλάδος καὶ Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἔκτασιν, ἡ βορειοανατολικὴ Εὐρώπη ἐπέχει τὴν πρώτην θέσιν (6,209,794 □ χιλιομέτρα), ἔπεται ἡ μεσημβρινή (4,471,955 □ χιλιομ.) καὶ κατόπιν ἡ κεντρικὴ (4,246,460 □ χιλιομ.) καὶ ἡ δυτικὴ (976,732 □ χιλιομ.). Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ, προπορεύεται ἡ κεντρικὴ Εὐρώπη (85,557,934 κάτοικοι), ἔπεται ἡ βορειοανατολικὴ (81,485,090 κάτοικοι.) καὶ κατόπιν ἡ δυτικὴ (74,244,142 κάτ.) καὶ ἡ μεσημβρινή (63,748,560 κάτ.). Ἐὰν ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν τούτων μεταβῶμεν νοερῶς εἰς τὸ σχῆμα τῆς Εὐρώπης, τὸ κύριον τοῦ κορμοῦ αὐτῆς ἔχει τι συμπαγές, τρεῖς δ' ἐξ αὐτοῦ, τρόπον τινά, κλάδοι, προεκτεινόμενοι, ὡς δάκτυλοι τῆς Θείας Προνοίας, ἐν τῇ μεσογείῳ θαλάσῃ, ἀποτελοῦσι τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην. Ὑποτιθεμένου ὅτι συγκινοῦνται τὰ οἰκοῦντα τὴν ἡμετέραν ἡπείρον πλήθη ἐκ τῶν βορειοτέρων πρὸς τὰ μεσημβρινώτερα, ἰδοὺ ὅτι 63 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων πρέπει νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ 239, ἥτοι τετραπλασίας σχεδὸν δυνάμεως. Καὶ ἡ ἑτέρα δὲ διεύθυνσις τοῦ βορειο-κεντρικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δύσιν παριστᾷ ἰδιαιτέραν πολιτικὴν ἔννοιαν, διότι ἀντιμετωπίζει 74 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων κατὰ 165, ἥτοι ὑπερδιπλασίας δυνάμεως. Ἡ διαμοίρασις λοιπὸν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ, κατὰ τὰς ἐν λόγῳ μεγάλας κλιματολογικὰς διαιρέσεις, κέκτηται μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὴν γενικὴν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἀποκατάστασιν.

Ἡ τάξις αὕτη τῶν ἰδεῶν ἐξηγεῖ ἰδιαιτέρως τὴν σημασίαν τοῦ κεντρικοῦ τῆς Εὐρώπης πληθυσμοῦ. Εἰς τὸ πείσμα ὄλων τῶν φυλετικῶν καὶ ἱστορικῶν ἀντιπαθειῶν, ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριώτερα ἀσπίς κατὰ πάσης μεσαιωνικῆς ἀνατροπῆς. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἀσπίς αὕτη τίθεται εἰς χεῖρας τοῦ δυτικοῦ ἢ τοῦ βορειοανατολικοῦ πληθυσμοῦ, ὅπισθεν αὐτῆς μεγάλα θὰ διενεργηθῶσι μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἡμέτρας ἡπείρου. Πρέπει λοιπὸν νὰ

ἀναλύσωμεν τὸν κεντρικὸν ταύτης πληθυσμὸν εἰς τὰ κυριώτερα αὐτοῦ στοιχεῖα. Τὸ μὲν ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν (41,060,846 ἀνθρωπ.), τὸ δὲ εἰς τὴν Αὐстро-Οὐγγρικὴν (35,904,435)· κατόπιν ἔρχεται ἡ Ὀλλανδία (3,746,002), ἡ Ἑλβετία (2,669,147) κλπ. Ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ὁ Γερμανισμὸς ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν βᾶσιν τῆς ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ κοινωνικῆς ἐργασίας. Ἐφ' ὅσον δὲ οὗτος ἐμπεδοῦται, κατὰ τοσοῦτον ἡ ὀλοκληρία τῆς ἀποστολῆς του εἶναι πρακτικωτάτη ἐγγύησις τῆς ὄλης ἐν Εὐρώπῃ ἐθνολογικῆς οἰκονομίας.

Ἡ δὲ ἰσχὺς τῆς βορειοανατολικῆς Εὐρώπης εἶναι οὐσιωδῶς Ῥωσικὴ. Ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐπὶ 81 $\frac{1}{2}$ σχεδὸν ἑκατομμυρίων τὰ 74 $\frac{2}{10}$ εἶναι Ῥωσικὰ, ὅπως ἐννοήσῃ τις τὴν κυρίαν ἐκ τοῦ τμήματος τούτου διεύθυνσιν. Ἡ δυτικὴ Εὐρώπη εἶναι κανονικώτερον διαμεμορισμένη. Ὅπως ἐν τῇ κεντρικῇ οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ δύω εἶναι τὰ πρωτεύοντα στοιχεῖα, τὸ Γαλλικὸν (36,402,921 ἀνθρωποὶ) καὶ τὸ Ἀγγλικὸν (32,773,000), ἀκολουθοῦντος τοῦ Βελγικοῦ (5,253,821) κλπ. Μείζων ποικιλία περὶ τὴν ἐθνολογικὴν διαμοίρασιν παρατηρεῖται κατὰ τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην, ἐν τῷ πληθυσμῷ τῆς ὁποίας προπορεύεται μὲν ἡ Ἰταλία (26,804,154 ἀνθρωποὶ), ἀκολουθεῖ δὲ ἡ Ἰσπανία (16,551,647), ἡ Τουρκία (14,458,505), ἡ Πορτογαλλία (3,990,570), ἡ Ἑλλάς (4,457,894) κλπ.

Ἐνώπιον τοιούτων ἐθνολογικῶν συνδυασμῶν, οἷους μαρτυροῦσιν οἱ τόποι καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτοὺς ἀνθρωποὶ, δύναται τις νὰ ἀτενίσῃ τὸ μέλλον μετ' ἐλπίδος, νὰ θαυμάσῃ τὴν ἰσχὺν τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης ἐπικρατειῶν καὶ νὰ παρηγορηθῇ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν μικρῶν μέχρι τῶν ἐλαχίστων. Ὑπεράνω ὄλων ὑπάρχουσι γενικοὶ τινες νόμοι ἁρμονίας, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε μὲν ὠνόμασεν ὁ κόσμος ἰσορροπίαν, δέχονται δὲ πάντοτε αἱ διαδεχόμεναι ἀλλήλας γεγεαὶ ὡς ὑπερτάτην δύναμιν τῶν πραγμάτων.

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΟΥ ΝΙΣΝΙ ΝΟΒΓΟΡΟΔ.

Ὀλίγοι θὰ εἶναι οἱ μὴ γνωρίζοντες ἐξ ὀνόματος τὴν σημαντικὴν ταύτην πανήγυριν, ἥτις εἶναι οὐ μόνον ἡ μεγαλειτέρα ἐν Ῥωσίᾳ ἀλλ' ἴσως καὶ τοῦ κόσμου ὅλου. Ἡ πόλις, ἐξ ἧς ἔλαβε τὸ ὄνομα, κεῖται εἰς τὴν συμβολὴν τῶν ποταμῶν Βόλγα καὶ Ὀκα, 440 χιλιόμετρα βορειανατολικῶς τῆς Μόσχας καὶ ἀριθμεῖ περίπου πεντήκοντα χιλιάδας κατοίκων εἶναι δὲ πρωτεύουσα τῆς ὀμωνύμου διοικήσεως. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς πόλεως, ἥτις βεβαίως εἶναι ἡ κυρία αἰτία, ἡ συντείνασα εἰς τὴν σημαντικὴν ἀνάπτυξιν τῆς πανηγύρεως, ἐνέπνευσε, καθ' ἃ λέγεται, Πέτρῳ τῷ μεγάλῳ τὴν ἰδέαν νὰ τὴν ἀναδείξῃ πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἡ πανήγυρις, ἥτις εἶναι ἀρχαιοτάτη, ἐτελεῖτο πρὸ αἰώνων ἐν ἀνατολικώτερον εἰς τὸ Καζάν, μεταφερθεῖσα δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ὀκα εἰς Μακάριεφ, ἀποκατεστάθη τέλος κατὰ τὸ 1816 εἰς τὸ σημεῖον ὅπου καὶ σήμερον τελεῖται, καὶ ὅπερ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ ἐνόσω ἐξακολουθεῖ νὰ τελεῖται. Εἰς τὰ Κράτη, ὅπου τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἀνεπτύχθησαν εἰς τρόπον ὥστε ὁ βιομήχανος καὶ ὁ ἔμπορος νὰ προστρέχῃ πρὸς τοὺς καταναλωτὰς, ἐκεῖ βεβαίως αἱ ἐμπορικαὶ πανηγύρεις ἀπώλεσαν ἢν ἄλλοτε εἶχον σημασίαν. Εἰς Κράτη ὅμως, ἔχοντα ἐκτεταμένην ἐπιφάνειαν καὶ πληθυσμὸν ἀραιοὺς εἰς τὴν γεωργίαν μᾶλλον ἀφιερωμένον, καὶ ὅπου τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας εἶναι ἀκόμη εἰς τὰ σπαργανάτων καὶ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐμπορικῆς ἐπιμιξίας, ἐκεῖ ἀναφαίνεται ἡ ἀνάγκη κεντρικῶν σημείων, εἰς ἃ, ἐν διδομέναις ἐποχαῖς, συνεργόμενοι οἱ ἔμποροι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν νὰ πωλῶσι τὰ ἴδια ἐμπορεύματα καὶ ἀγοράζωσι ξένα. Τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐν Ῥωσίᾳ ὅπου ἡ ἐν λόγῳ πανήγυρις ἐνεκα τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεώς της εἶναι τὸ κέντρον σημαντικοῦ ἐμπορίου παντοειδῶν ἐμ-

πορευμάτων ἐντοπίων τε καὶ ξένων, καὶ εἰς ἣν συρρέουσι κατὰ Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον τοῦλάχιστον περὶ τὰς διακοσίας χιλιάδας παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν οὐ μόνον ἰθαγενῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν γειτνιαζουσῶν Ἀσιατικῶν χωρῶν. Διὰ τῶν ποταμῶν ἐφ' ὧν κεῖται ἡ Νισνί-Νοβγορόδ, συνδέεται οὐ μόνον πρὸς τὰ μεγαλειτέρα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κέντρῳ τῆς Ῥωσικῆς βιομηχανίας ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀνατολικώτερα ἄκρα τῆς Σιβηρίας καὶ τοῦ Οὐράλ, καὶ παρουσιάζει ἐνεκα τῆς εὐθηνίας τῆς διὰ ὕδατος μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων μεγάλα πλεονεκτήματα.

Αἱ ἐπόμεναι καταστατικαὶ πληροφορίες, ἃς ἐραυίζόμεθα ἐκ τῆς Neue Freie Presse, ἥτις τὰς ἠρύσθη ἐκ τῆς Ῥωσικῆς Ἐπιθεωρήσεως, ἐλπίζομεν ὅτι θέλουσιν ἐνδιαφέρει τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ὀικονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως».

Ἡ κίνησις τοῦ ἐμπορίου αὐξάνει κατ' ἔτος· ἐὰν ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῆς τελευταίας δεκαετίας, βλέπομεν ὅτι :

	εἰσῆχθησαν	ἐπωλήθησαν
		ρούβλια (1)
τῷ 1864	108,892,500	» 92,224,450
τῷ 1869	144,134,000	» 128,249,000
τῷ 1874	180,201,000	» 164,805,000

ὥστε ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν ἡ μὲν εἰσαγωγή ἠύξησε κατὰ 65 ο]ο, ἡ δὲ πώλησις κατὰ 79 ο]ο.

Ἐξετάζοντες ὡς πρὸς τὸν τόπον τῆς προελεύσεως, εὐρίσκομεν ὅτι τῷ 1874

	εἰσῆχθησαν	ἐπωλήθησαν
		ρούβλια
Ῥωσικὰ ἐμπορεύματα	149,672,000	» 135,929,000
Ἀσιατικὰ	» 21,069,000	» 20,615,000
Εὐρωπ. καὶ ἀποικ.	» 9,460,000	» 8,261,000

ὥστε τὰ Ῥωσικὰ ἐμπορεύματα ἀποτελοῦσι τὸ κυριώτερον μέρος τῶν συναλλαγῶν· πιθανὸν ὅμως νὰ συγκαταριθ-

(1) Τὸ ρούβλιον ἰσοδυναμεῖ κατὰ τὸ σήμερον συνάλλαγμα πρὸς δραχ. 4, ἐν ᾧ ἡ ὀνομαστικὴ του ἀξία εἶναι 4 $\frac{40}{100}$

μῶνται ἐν αὐτοῖς καὶ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα, ἅτινα, διευθυ-
νόμενα εἰς Μόσχαν, μεταφέρονται ἐκεῖθεν κατόπιν εἰς τὴν
πανήγυριν καὶ δηλοῦνται ὡς Ῥωσικῆς προελεύσεως.

Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν τὰ εἶδη τῶν ἐμπορευμάτων, βλέ-
πομεν ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1874

		εἰσῆχθησαν
Ῥωσικὰ ἐμπορεύματα		
βαμβακερὰ ὑφάσματα	ρούβλια	37,790,000
μάλλινα καὶ μαλλίον ἀκα- τέργαστον.	»	23,689,000
λινὰ ἐκ κανάβεως καὶ χάρτ.	»	5,586,000
μεταξωτὰ, σύμμικτα καὶ μέ- ταξα ἀκατέργαστος.	»	6,853,000
δέερματα ἀκατέργαστα καὶ κατεργασμένα εἰς διάφορα ἀντικείμενα.	»	7,355,000
γουναρικὰ	»	7,794,000
σίδηρος, χάλυψ καὶ χαλ- κὸς κατεργασμένος καὶ ἀ- κατέργαστος	»	15,955,000
ἀντικείμενα πολυτελείας, ζάχαρις καὶ διάφορα ἄλλα.	»	25,430,000
τὸ δὲ ὑπόλοιπον ποσὸν τῆς εἰσαγωγῆς, ἦτοι πεντήκοντα ἑκατομμύρια ρούβλια σχεδὸν, ἀπαρτίζουσι διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα, οἷον ἄλας, ποτὰ, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄ- λευρα, προϊόντα τῆς ἀλιείας, ὑαλικά καὶ πορσελάνη, πή- λινα ἀγγεῖα, ἐπιπλα, χρυσὸς καὶ ἄργυρος εἰς κοσμήματα, καὶ διάφορα ἄλλα.		
Ἐκ τῶν Ἀσιατικῶν κρατῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει		
ἡ Κίνα εἰσάξασα τέιον διὰ ρούβλια		9,317,000
κατόπιν τὸ Βοχάρ καὶ ἡ Κίβα, διάφορα		5,384,000
κατὰ τρίτον δὲ λόγον ἡ Περ- σία	ἀντικεί- μενα	3,680,000
Τὰ εἰσαχθέντα εὐρωπαϊκὰ ἐμπορεύματα ἦσαν ὡς ἑξῆς		
Οἶνος καὶ ζύθος	ρούβλια	3,100,000

βαφικαὶ οὐσίαι, φάρμακα, καὶ χημικὰ προϊόντα.	ρούβλια	3,722,000
βαμβακερὰ, μάλλινα, λινὰ, μεταξωτὰ καὶ σύμμικτα ὑ- φάσματα.	»	1,640,000
καφφές, ἔλαιον (ἐλαίας), καὶ διάφορα ἄλλα	»	998,000

Ἡ ἀπό τινων ἐτῶν γενομένη μεγάλη πρόοδος, ὡς πρὸς
τὴν συγκοινωνίαν ἰδίως ἢ ἐσπευσμένη κατασκευὴ σιδηρο-
δρόμων δὲν ἔμειναν ἀνευ ἐπιβροῆς ὡς πρὸς τὴν πανήγυ-
ριν. Παρατηρήθη ὅτι ἀπὸ τινων ἐτῶν κατὰ τὸ τέλος μόνον
τῆς πανηγύρεως ἀναπτύσσεται δραστηριότης καὶ γίνονται
αἱ μεγαλείτεροι συναλλαγαί. Τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τῆς εὐκο-
λίας, ἣν οἱ σιδηρόδρομοι παρέχουσιν εἰς τοὺς ἐμπόρους,
ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος νὰ μεταβῶσι καὶ
μετὰ τὰς ἀγοραπωλησίας μεταφέρωσι τὰ ἐμπορεύματά των.

Ἐὰν συγκρίνη τις τὴν κίνησιν τῶν τῆς πολυτελείας καὶ
τῆς κοινῆς χρήσεως πραγμάτων, βλέπει ὅτι τὸ ποσὸν τῶν
τελευταίων ἀυξάνει κατ' ἔτος σημαντικῶς· τοῦτο ὅπερ φέρει
εἰς τὸ εὐάρεστον συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς εὐζωίας
διαδίδεται καθ' ἑκάστην εἰς τὸν λαόν, οὕτινος ἡ ὑλικὴ
κατάστασις βεβαίως βελτιοῦται.

Ἡ σημαντικότης τῶν συναλλαγῶν τῆς πανηγύρεως
κατὰ τὸ ἔτος 1874 χαρακτηρίζεται ἄλλως καὶ ἐκ τῶν ἀ-
κολούθων ἀριθμῶν. Εἰς τὸν λιμένα τοῦ Νισνί-Νοβγορόδ
εἰσῆχθησαν διὰ τοῦ ποταμοῦ 26,560,426 Πούτια (τὸ Πού-
τιον=12 ὀκάδες) καὶ ἐξήχθησαν 12,243,399. Διὰ τοῦ Συ-
δηροδρόμου τῆς Μόσχας εἰσῆχθησαν 2,432,380 Πούτια
καὶ ἐξήχθησαν 4,083,520. Διὰ τοῦ ἐκεῖ τηλεγραφείου ἀ-
πεστάλησαν 38,448 τηλεγραφήματα καὶ ἐλήφθησαν ἰσά-
ριθμα. Διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἔφθασαν 81,924 ἐπιστολαὶ
καὶ 9077 χρηματοδέματα, ἀπεστάλησαν δὲ 54,308 ἐπι-
στολαὶ καὶ 9507 χρηματοδέματα. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς
πανηγύρεως ἐξετοκίσθησαν παρὰ Τραπεζαῖς καὶ ἰδιώταις
συναλλάγματα ἀξίας ρουβλίων 17,034, 837 ἐπὶ τόκῳ

5—6 0]0 ἢ 6 1]2 διὰ τὰ μακρὰς προθεσμίας, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν πανήγυριν συνελθόντων ἀνέβη εἰς 255, 900 ἀνθρώπους.

Ἐν Βιέννῃ 4 Ἰαννουαρίου 1876.

Α. ΣΚΟΥΖΕΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΙΑΣ.

Εἶναι ἀληθῶς παράδοξος ἡ ἐπιρροή ἣν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας τὰ τυχηρὰ παιγνίδια. Ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ παιγνιδίου μεθύσκειται ἀπαράλλακτως καθ' ὃν πρόπον καὶ ὁ μεθισκόμενος ὑπὸ πνευματωδῶν ποτῶν, ἐν τοιαύτῃ δὲ διατελῶν καταστάσει μέθης ἀφροντις περὶ τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν τῶν πράξεών του, δύναται νὰ ῥίψῃ ἐντὸς τοῦ ἐνώπιόν του χαίνοντος βαράθρου ἀπασαν τὴν περιουσίαν του καὶ ἑαυτὸν ἔτι μόλις ἔχων τὴν συναίσθησιν τῶν καταστρεφουσῶν αὐτὸν πράξεών του καὶ εἰς διηνεκῆ εὐρισκόμενος πάλιν ἐκ τῆς ὁποίας ἀδυνατεῖ νὰ ἐξέλθῃ νικητής. Ἐὖ ψυχολογικὸς τοῦ τοιοῦτου φαινομένου λόγος ἀποδοτέος εἰς τὴν ῥοπήν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πρὸς τὰς σφοδρὰς συγκινήσεις, ἄλλως δὲ ἡ πείρα διδάσκει ἡμᾶς ὅτι παρά τισιν ἀνθρώποις ἐδρεύουσι πάθη τοσοῦτω βίαια, ὥστε μόναι αἱ ἰσχυραὶ διάνοιαι αἱ ἔχουσαι τὴν συναίσθησιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ τῶν δύνανται νὰ περιστέλλωσι καὶ κατασιγάζωσιν αὐτά. Τὸ πάθος τοῦ παιγνιδίου, ἀπαξ, εὐρίσκων ἐνώπιόν του ἐλεύθερον χῶρον, περιζώσῃ διὰ τῶν ναρκωτικῶν πλοκάμων του τὴν διάνοιαν, καθίσταται τοσοῦτω ἰσχυρὸν ὥστ,ε πρὸς καταστολὴν αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται ὑπεράνθρωπος σχεδὸν ἐνέργεια καὶ θέλησις ἐνώπιον τῆς ὁποίας τὰ πάντα ὑποχωροῦσι. Δέον ὅθεν τὸ πάθος αὐτὸ, τὸ ἀμβλύνον καὶ αὐτὰ τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματα, παραλύον δὲ τὰς μᾶλλον ἀγαθὰς ὁρμὰς, νὰ καταπολεμηθῇ πρὶν ἔτι

ρίζωσῃ βαθέως, ἵνα μὴ αἱ πρὸς ἐκρίζωσιν αὐτοῦ ἀπόπειραι ἀποβῶσι φροῦδαι.

Ἡ προοδευτικὴ ὅμως ἀνάπτυξις τῶν κοινωνιῶν, ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὰ μέσα τὰ παρορμῶντα εἰς τὸ παιγνίδιον, παρέσχευεν εἰς αὐτὸ ἀφθονωτέραν ὕλην διὰ τῶν καθ' ἑκάστην, ἕνεκα δῆθεν λόγων γενικοῦ συμφέροντος, οἷον δημοσίων ἔργων καὶ πληρώσεως ἄλλων ἐθνικῶν ἀναγκῶν, συνομολογουμένων δανείων ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν δήμων, διότι ἡ συνομολόγησις τοιούτων δανείων καὶ ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκδόσεώς των ἀπαιτοῦσι πολλάκις τὴν συνδρομὴν πολλῶν περιστάσεων, μὴ ἀποκλειομένων οὐδ' αὐτῶν τῶν τοῦ χρηματιστηρίου παιγνιδίων, ὅπως καλυφθῇ τὸ ποσὸν τοῦ συνολογηθέντος δανείου.

Ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων καὶ τῶν Δήμων συνομολογουμένων δανείων, αἱ ὁμολογίαι τῶν ὁποίων δίδουσιν εἰς τὰ χρηματιστήρια πλείστην ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν οὐσιωδέστεραν τροφήν, ὁ συνεταρισμὸς, τοῦ ὁποίου πρωτίστη ἀνάγκη καὶ κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ συσσώρευσις ὅσον οἷον τε πλειωτέρων κεφαλαίων, ἔρριψεν ἐντὸς τοῦ χρηματιστηρίου πληθὺν μετοχῶν ἢ διαπραγματεύσεις τῶν ὁποίων τοὺς μὲν πλουτίζει, τοὺς δὲ παταστρέφει, μετατιθεμένων τῶν κεφαλαίων.

Ἐὰν τὰ χρεώγραφα τῶν Κυβερνήσεων καὶ αἱ μετοχαὶ τῶν ἐταιριῶν, ἐγένοντο ἀντικείμενον πωλήσεων καὶ ἀγορῶν πραγματικῶν, ὅπως συμβαίνει προκειμένης πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς τῶν κοινῶν τοῦ ἐμπορίου εἰδῶν. αἱ τοιαῦται συναλλαγαὶ δὲν ἤθελον ἔχει οὐδὲν τὸ ἐπιλήψιμον οὐδὲ τὸ ἀνήθικον καθὼ αἱ ὁμολογίαι τῶν Κυβερνήσεων καὶ αἱ μετοχαὶ τῶν ἀνεγνωρισμένων ἐταιριῶν δύναμεναι ἵνα ᾧσι τὸ ἀντικείμενον συναλλαγῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ πρὸς τὸ παιγνίδιον ἔμφυτος ὡς εἰπεῖν κλίσις ἀπέστρεψεν ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ ἐγγόμου αὐτῶν πορείας τὰς ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων συναλλαγὰς καὶ κατέστησε τὰ τε χρεώγραφα τῶν Κυβερνήσεων καὶ τὰς μετοχὰς τῶν Ἐταιριῶν ἀντικείμενον παιγνιδίου. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ κυβεῖα ἢ ἀνυψοῦσα καὶ καταβι-

θάζουσα, ἢ πλουτίζουσα καὶ ἀπογυμνοῦσα πρὸς βλάβην ἠθικὴν τῶν κοινωνιῶν ἐν αἷς αὕτη ἐμφιλοχωρεῖ, ὡς ἀποφαίνονται αὐτὰ τὰ μαθήματα τῆς πείρας, αὐτὰ τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποτελέσματα.

Τὸ ἀντικείμενον λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἄξιον ἰδιαζούσης μελέτης καὶ ἐπισταμένης προσοχῆς, καθὼς ἔχον ἄμεσον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καθόλου κοινωνικῆς οἰκονομίας.

Τὸ νὰ ἰσχυρισθῆ τις ὅτι, ὅπως μὴ παρέχεται ὕλη εἰς τὴν κυβείαν, δέον αἱ μὲν Κυβερνήσεις νὰ παύσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ συνομολογῶσι δάνεια, αἱ δὲ χρηματιστικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ ἐταιρίαι ἀπὸ τοῦ νὰ θέτωσιν εἰς κυκλοφορίαν μετοχὰς, θὰ ἦτο τὸ αὐτὸ ὡς ν' ἀπηγορεύετο τοῖς μὲν φαρμακοποιοῖς ἀπὸ τοῦ νὰ παρασκευάζωσι δηλητηρία φάρμακα, τοῖς δὲ ὀπλοποιοῖς ἀπὸ τοῦ νὰ κατασκευάζωσιν ὅπλα ὅπως ἐξαλειφθῶσιν ἐκ τοῦ κόλπου τῶν κοινωνιῶν τὰ φονικὰ ταῦτα μέσα. Ἄλλ' ἐὰν τοιοῦτος ἰσχυρισμὸς θὰ ἦτο ἀντικρυσ παράλογος, οὐχ' ἦττον ὁμως ἡ πολιτεία δύναται νὰ λάβῃ τοιαῦτα μέτρα ὥστε, προστατεύουσα πᾶν δυνάμενον νὰ ἦ ἀντικείμενον τοῦ ἐμπορίου, νὰ παραλύῃ πᾶν μέσον τείνον νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἐμπόρευμα εἰς ἀντικείμενον κυβείας. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ πράξῃ οὕτω ὅσω διότι εἶναι ὀμολογούμενον ὅτι τὰ χρηματιστήρια, ἐντὸς, τῶν ὁποίων ἐκτελοῦνται καὶ αἱ τῆς χρηματιστικῆς κυβείας πράξεις, εἶναι στοιχεῖον ἀναγκαιότατον προόδου τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, διότι ἐν αὐτοῖς συνέρχονται οἱ ἔμποροι, οἱ βιομήχανοι, οἱ τραπεζίται, καὶ ἐν αὐταῖς συνομολογοῦνται αἱ σπουδαιότεραι συναλλαγᾶι παντὸς εἴδους καὶ πάσης προαγωγῆς ἐμπορευμάτων, ὥστε τὰ πρὸς ἐμφύχασιν καὶ προστασίαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ἐγειρόμενα καθιδρύματα οὐδόλως ἐμπρέπει ἵνα μετατρέπωνται εἰς κέντρα παιγνιδίου.

Δὲν ἀνήκει ἡμῖν νὰ ὑποδείξωμεν τὰ μέσα τῶν ὁποίων ποιούμενη ἡ πολιτεία χρῆσιν δύναται νὰ παραλύῃ τὴν πρὸς τὴν κυβείαν τάσιν, ἀλλ' οὐχ' ἦττον θεωροῦμεν ἀναγ-

καῖον νὰ ἐκθέσωμεν τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων γνωστὰ τῆς χρηματιστικῆς κυβείας ἀποτελέσματα.

Καὶ πρῶτον εἶπωμεν τί ἐστὶ κυρίως χρηματιστικὴ κυβεία.

Χρηματιστικὴν κυβείαν ὀνομάζομεν τὴν πράξιν δι' ἧς ἀντικείμενα ἐμπορίου, οἷον ὀμολογίαι Κυβερνήσεων καὶ Δήμων, μετοχαὶ καὶ ὀμολογίαι ἐταιριῶν μετατρέπονται εἰς ἀντικείμενα παιγνιδίου, οὕτως ὥστε, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως, νὰ ὑποκρύπτηται, κοινῇ τῶν συναλλαττομένων συνεναίσει, ἢ καθαρὰ τοῦ παιγνιδίου φύσις· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, ἀντὶ νὰ γίνηται ἀφ' ἑνὸς μὲν παράδοσις τοῦ πωλουμένου ἀντικειμένου, ἀφ' ἑτέρου δὲ πληρωμὴ τῆς συμπεφωνηθείσης τιμῆς, αἱ τοιαῦται ἐκ τοῦ νόμου πηγάζουσαι ἐνοχαὶ νὰ ἀπολήγωσιν ἐκατέρωθεν εἰς ἀποζημίωσιν ἔχουσαν τὴν ἑαυτῆς βᾶσιν ἐπὶ τῆς διαφορᾶς τῆς τιμῆς τοῦ ἐμπορεύματος τῆς ὑπαρχούσης ἢ τῆς ὀριζομένης κατὰ τὸν χρόνον τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς διαφορᾶς τῆς τιμῆς τῆς ὑπαρχούσης κατὰ τὸν ὀρισθέντα τῆς παραδόσεως καὶ τῆς παραλαβῆς χρόνον.

Ἐκ τοῦ ἀναλυτικοῦ τούτου ὀρισμοῦ τῆς χρηματιστικῆς κυβείας ἔπεται ὅτι καὶ ὁ μικρὰ κεκτημένος κεφάλαια δύναται νὰ συνομολογῇ μεγάλας πωλήσεις καὶ ἀγορὰς χρεωγράφων καὶ μετοχῶν, μὴ ὑπαρχούσης ὑποχρεώσεως οὔτε πρὸς παράδοσιν τοῦ πωλουμένου ἀντικειμένου, οὔτε πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον εἰς πληρωμὴν τῆς διαφορᾶς τῆς τιμῆς τῆς ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς συναλλαγῆς εἰς τὸν χρόνον τῆς παραδόσεως λαβούσης χώραν. Ἐπειδὴ ὁμως αἱ ἀποζημιώσεις αὗται ἐν καιρῷ χρηματιστικῶν καὶ κοινωνικῶν διαταράξεων, καθὼς καὶ ἐν καιρῷ αἰφνηδίας καταπαύσεως τῶν διαταράξεων αὐτῶν, ἀνέρχονται εἰς πολὺ πέραν τῶν συνήθων ἐπὶ ὁμοίαις συναλλαγαῖς, συμβαίνει ὥστε αἱ προκύπτουσαι ζημίαι ν' ἀπορροφῶσιν ἄρδην καὶ αὐτὰς τὰς μᾶλλον ἀχμαλίας περιουσίας,

Ἐκτὸς τῶν εἰκονικῶν αὐτῶν ἀγορῶν καὶ πωλήσεων ἡ χρηματιστικὴ κυβεία ἐφεῦρε καὶ ἄλλα συμπληρωτικὰ

μέσα. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματος, ὁ προσδοκῶν προστίμησιν τῶν χρεωγράφων ἢ τῶν μετοχῶν, πληρώνει εἰς τὸν μὴ προσδοκῶντα τοιαύτην προστίμησιν ποσὸν τι χρημάτων ὑπὸ τὸν ὄρον ὁ μὲν πληρῶνων νὰ δύναιται, ἐν ὠρισμένῃ προθεσμίᾳ, ν' ἀπαιτῆ ἂν θέλη, παρὰ τοῦ λαμβάνοντος τὴν παράδοσιν συμπεφωνηθέντος ἀριθμοῦ χρεωγράφων ἢ μετοχῶν, ὁ δὲ λαμβάνων νὰ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν παράδοσιν αὐτήν. Ἄλλοτε πάλιν ὁ πληρῶνων δικαιούται νὰ ἀπαιτῆ παρὰ τοῦ λαμβάνοντος εἴτε τὴν παράδοσιν, εἴτε τὴν παραλαβὴν, ἐν ὠρισμένῃ προθεσμίᾳ, ὠρισμένου ἀριθμοῦ χρεωγράφων ἢ μετοχῶν. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τῆς προστιμῆσεως καὶ ὑποτιμῆσεως τῶν χρεωγράφων ἢ τῶν μετοχῶν στοιχίματα, ἂν ἐπιτρέπηται ἡ λέξις αὕτη, τῶν ὁποίων μόνοι οἱ μῦσται τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῆς κερδοσκοπίας δύνανται νὰ κατέχωσι τὸ ὄνοματολόγιον. Καθ' ὅλας αὐτάς τὰς συμφωνίας ὁ πληρῶνων δικαιούται ἢ ν' ἀπαιτήσῃ κατὰ τὴν λήξιν τῆς ὀρισθείσης προθεσμίας τὴν παράδοσιν ἢ τὴν παραλαβὴν τοῦ συμφωνηθέντος ἀριθμοῦ χρεωγράφων καὶ μετοχῶν ἢ ν' ἀπολέσῃ τὸ πληρωθὲν καὶ, διὰ τῆς ἀπολείας ταύτης, ν' ἀπαλλαγῆ πάσης ἄλλης ὑποχρεώσεως.

Ἐν τούτοις τὰ θύματα τῶν τοῦ εἶδους αὐτοῦ κερδοσκοπικῶν πράξεων εἰσὶν οἱ ἀπλούστεροι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οἱ πτωχότεροι, οἵτινες τὰς ἐκ τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς πολυετοῦς ἐργασίας τῶν προκυψάσας οικονομίας ρίπτουσιν, ἐπὶ τῇ ἀπατηλῶς μηδιώσῃ προσδοκίᾳ τοῦ νὰ διπλασιάσῃ αὐτὰς ἐντὸς τῆς αὐτῆς ὡς ἐγγιστα φύσεως βαράθρου ἐν ᾧ διωχετεύοντο ἄλλοτε οἱ ἰδρωῶτες τοῦ ἐργάτου καὶ αἱ οἰκονομίαι τῆς χήρας, τοῦ διατηρουμένου ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων πρὸς πλουτισμὸν τοῦ δημοσίου ταμείου, προστατευομένου ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ καλουμένου λαχείου, καταργηθέντος μὲν πρὸ μόλις τεσσαρακονταετίας, ἀντικατασταθέντος δὲ ὑπὸ ἀπαισιωτέρου βαράθρου τοῦ τῆς χρηματιστικῆς κυβείας τῆς ἀφαιρούσης τὰς περιουσίας πλείστων ἐντίμων οικογενειῶν καὶ μαινούσης τὴν δημοσίαν ἠθικὴν.

Καθῆκον λοιπὸν μέγα ἔχει ἡ πολιτεία ἵνα ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ ἀντικειμένου καθαπτομένου τοῦ δημοσίου πλούτου καὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς, διότι, ὅποτε κεφάλαια ἀφαιροῦνται ἐκ τῆς παραγωγικῆς αὐτῶν κυκλοφορίας καὶ τοποθετήσεως ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς ἀπαραγωγούς συναλλαγὰς, μετατοπιζόμενα [μὲν, ἀλλ' ἐν τῇ μετατοπίσει των, δυνάμενα νὰ παραγάσωσι σπουδαίας διααταράξεις, ὅποτε χεῖρες καὶ νόες δυνάμενοι νὰ προσφέρωσι πλείστας καὶ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, στοιχεῖα οὐσιώδη παραγωγῆς τοῦ δημοσίου πλούτου, ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὰς στοιχεῖα αὐτὰ ἵνα ἐπασχοληθῶσιν εἰς ἔργα μὴ παραγωγὰ ἐξ' ὧν, καὶ ὅποτε στεφθῶσιν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, οὐδὲν ἕτερον προκύπτει ἀγαθὸν εἰμὴ ὅτι ἐγείρονται τὰ τρόπαιά των ἐπὶ βαρυστενάκτων ἐρειπίων, ἅπαντα τὰ γεγονότα ταῦτα δὲν εἶναι ἄρα τόσαι προσβολαὶ κατὰ τοῦ δημοσίου πλούτου καὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς;

Καὶ ἂς μὴ εἴπη τίς ὅτι παριστάνομεν τὰ πράγματα διὰ λίαν μελανῶν χρωμάτων, διότι δὲν εἶναι πλέον μυστήριον διὰ τοὺς μετὰ προσοχῆς παρατηροῦντας καὶ ἐξετάζοντας τὴν πορεὶν τῶν τοιούτων πράξεων [ὅτι πλείστοι [ἄλλοι ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀνυψώθησαν εἰς τὰ ὑπατα τοῦ πλούτου εἴτε διαδίδοντες ψευδεῖς εἰδήσεις εἴτε διαφθείροντες δημοσίους λειτουργοὺς ὅπως διακοινῶσιν αὐτοῖς πρώτοις σπουδαιοτάτας εἰδήσεις, ἢ δημοσίευσιν τῶν ὁποίων εἶναι βέβαιον ὅτι θέλει ἐπενέγκῃ μεγάλας ὑποτιμῆσεις καὶ προστιμῆσεις τῶν χρεωγράφων ἢ τῶν μετοχῶν, εἴτε διακείμενοι εἰς φιλικωτάτας σχέσεις μετὰ τῶν δημοσίων αὐτῶν λειτουργῶν καὶ ἰδιαζόντος ὑπ' αὐτῶν εὐνοούμενοι, νὰ μανθάνωσιν αὐτοὶ πρώτοι εἰδήσεις, ὧν γενόμενοι κύριοι αὐτοὶ μὲν νὰ κερδαίνωσι μυθώδη ποσὰ, οἱ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν εἰδήσεων αὐτῶν διατελοῦντες νὰ ἀπογυμνῶνται καὶ αὐτοῦ τοῦ τελευταίου ὄθλοῦ των. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων δὲν εἶναι ἄρα ἐπιτετραμμένον ἡμῖν ν' ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι, ἐὰν ἐν ἄλλαις περιστάσεσι Ναπολέων ὁ πρῶτος εἶπεν

ἀδίκως ὅτι τὸ ἐμπόριον εἶναι ληστεία ὠργανωμένη, πᾶν δικαίως ἤθελεν εἶπεῖ τις ὅτι τὰ χρηματιστήρια ἐκεῖνα ἔνθα ὑφέρπει ἢ κυβεῖα ὑπὸ τὸ κάλυμμα ἐννόμου συναλλαγῆς εἰσὶ ληστήρια ἀπολαύοντα τῆς προστασίας τῶν νόμων καὶ διὰ τῆς προστασίας τῶν νόμων λειτουργοῦντα;

Παραλείπω γ' ἀναφέρω ἐνταῦθα περὶ τῶν καλουμένων *Sindicats* ἢ σύστασις τῶν ὁποίων κύριον σκοπὸν ἔχει τὴν ὅσον οἷον τε ἐπικερδῆ ἐκποίησιν τῶν ὁμολογιῶν τῶν δανείων ἐκείνων τὰ ὁποῖα ὁμᾶς τις *Τραπεζιτῶν* συνομολογεῖ ἐν μέρει ἢ ἐν συνόλῳ ἐπὶ ὠρισμένη τιμῇ μετὰ Κυβερνήσεων ἢ δήμων. Ἄρκει νὰ εἰπωμεν ὅτι ὅσα μεγαλειτέρα εἶναι ἢ τιμῇ εἰς ἣν διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν *Sindicats* ἐκποιῶνται αἱ ὁμολογίαι τῶν συνομολογηθέντων τούτων δανείων, τόσα σπουδαιότερα εἰσὶ τὰ πραγματοποιούμενα κέρδη.

Ἔθνος, οἷον τὸ ἡμέτερον, διψῶν τὴν ἑαυτοῦ ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν προαγωγὴν, ὀφείλει νὰ διώκῃ μακρὰν αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ἅτινα οὕτως ἢ ἄλλως παραλύουσι τὴν προαγωγὴν αὐτῆν. Διδασκόμενον δὲ ὑπὸ τῶν μαθημάτων τῆς πείρας καὶ ὠφελοῦμενον ὑπὸ τῶν παρ' ἄλλοις ἔθνεσι συμβαινόντων, νὰ ἐνασχοληθῆ παντὶ σθένει εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν καταλλήλων μέσων ὅπως μὴ ἀφαιρῶνται ἀπὸ τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον βραχίονες καὶ διάνοιαι χρησιμώταται πρὸς παράγωγὴν, οὐδὲ ἐνσταλάσσεται ἐν τῇ καρδίᾳ ἐντίμων ἄλλων πολιτῶν τὸ ἴσον τῆς ἀποτροπαίου ἐπιθυμίας τοῦ ἀνιδρύειν τὴν ἰδίαν μακαριότητα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς τῶν ἄλλων εὐτυχίας οὐχὶ διὰ τοῦ συναγωνισμοῦ, στοιχείου τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας ἀναγκαίου καὶ εὐεργετικοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσων ὅλως ἀποδοκιμαζομένων ὑπὸ τῶν ὑγειῶν κοινωνικῶν ἀρχῶν καὶ καταδικαζομένων ὑπὸ πάσης πεφωτισμένης συνειδήσεως.

N. I. ΒΑΣΣΑΜΑΚΗΣ.

ΛΕΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΓΗΝ ΣΤΡΑΤΟΥ.

Κυρίως ἀξιωματικοὶ εἶναι οἱ κεκτημένοι ἀνώτερον βαθμὸν τοῦ ἀνθυπασπιστοῦ, ὅστις ἀνήκει εἰς τοὺς ὑπαξιωματικούς τοῦ στρατοῦ, πρῶτος ὢν μεταξὺ τούτων. Κατὰ τὴν 8 Ἰουλίου 1875, γινώσκομεν ἐξ ἐπισήμου ἐλέγχου τοῦ Ἰπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπετελεῖτο ἐξ 773 ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 4 ἐν τῇ στρατηγίᾳ, 18 γενικοὶ ἐπιτελεῖς, 76 ἐν τῇ χωροφυλακῇ, 405 ἐν τῷ πεζικῷ, 29 ἐν τῷ ἵππικῷ, 68 ἐν τῷ πυροβολικῷ, 90 ἐν τῷ μηχανικῷ, 69 ἐν τῷ ὑγειονομικῷ, 30 ἐν τῷ οἰκονομικῷ.

Ἐὰν ἐπιθεωρήσωμεν κατὰ βαθμοὺς τὰ ἀνωτέρω προσωπικόν, ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι 1 ἀντιστράτηγος (διορισθεὶς τῷ 1868), 3 ὑποστράτηγοι (1 τῷ 1854 καὶ 2 τῷ 1868), 9 συνταγματάρχαι (1 τῷ 1862, 1 τῷ 1865, 4 τῷ 1871, 2 τῷ 1872 καὶ 1 τῷ 1875), 34 ἀντισυνταγματάρχαι, 50 ταγματάρχαι, 196 λοχαγοὶ, 226 ὑπολοχαγοὶ καὶ 258 ἀνθυπολοχαγοὶ. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς πέντε τελευταίους βαθμοὺς, ἢ ἐπιρροὴ τοῦ χρόνου εἰς τὴν ἀπονομὴν αὐτῶν ἔχει ὡς ἐξῆς ἐν τῇ ἐπταετίᾳ 1867—68, 1871—75.

Βαθμοὶ	1867	1868	1871	1872	1873	1874	1875
Ἀντισυνταγματάρχαι		11	1	4	7	3	1
Ταγματάρχαι	5	14	1	6	9	7	4
Λοχαγοὶ	37	26	16	15	16	25	9
Ἰπολοχαγοὶ	57	37	29	22	16	31	24
Ἀνθυπολοχαγοὶ	6	22	46	41	36	16	74
τὸ ὅλον	105	113	97	90	84	82	113

Ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι εἰς στρατιωτικούς προβιβάσμοις γονιμότης τῆς κυβερνητικῆς ἡμῶν μηχανῆς ἀποδεικνύεται μείζων κατὰ τὰ ἔτη 1868 καὶ 1875, ἐλάσσων κατὰ τὸ 1873 καὶ 1874 καὶ μέση κατὰ τὰ ἔτη 1867, 1871 καὶ 1872. Μεταξὺ τῶν διαφόρων βαθμῶν οἱ λοχαγοὶ καὶ ὑπολοχαγοὶ ὑπερέχουσι κατὰ τὸ 1868, καὶ οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ κατὰ τὸ 1875. Ἐν γένει κατὰ μέσον ὄρον, 98 σχε-

δόν ἄνδρες προβιβάζονται κατ' ἔτος ἐν τῷ σώμα τῶν χερσαίων ἀξιωματικῶν, τοῦ ὁποίου τοιοῦτοτρόπως τὸ ὄγδοον περίπου μεταβάλλει ἐνιαυσίως βαθμούς. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δεῖται ἐξετάσεως. Πῶς! Ἄνευ πολέμου ἀραιοῦνται ἐπὶ τοσοῦτον αἱ τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη τοιαύτης ἀνανεώσεως; Ἐν τούτοις τὸ εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθὲν τῆς 8 Δεκεμβρίου 1875 νομοσχέδιον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ καὶ διαθεσιμότητι ἀξιωματικῶν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ ὑποδεικνύει ἄλλην πρακτικώτεραν αἰτίαν. Κατ' αὐτὸ εἰς τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν τοῦ χερσαίου τῆς Ἑλλάδος στρατοῦ εἶναι ἀναγκαῖοι οὐχὶ οἱ ὑπάρχοντες 773 ἀξιωματικοί, ἀλλὰ μόνον 713. Τὸ μέχρι τοῦδε λοιπὸν πλεόνασμα 60 ἀξιωματικῶν εἶναι προσθήκη τῆς ὑποουργικῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν τὸ νομοσχέδιον σκοπεῖ διὰ τὸ μέλλον νὰ δεσμεύσῃ ἐντὸς σταθερῶν ὁρίων.

Ἡ μέθοδος τοῦ νομοσχεδίου συνίσταται εἰς τὸν ἐξῆς προσδιορισμόν: Ἐν τῷ σώματι τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν 2 ἀντισυνταγματάρχαι, 4 ταγματάρχαι, 9 λοχαγοί, 1 ὑπολοχαγός.—Ἐν τῇ χωροφυλακῇ 2 ἀντισυνταγματάρχαι 4 ταγμ. 23 λοχ. 22 ὑπολοχ. 22 ἀνθυπολ.—Ἐν τῷ πεζικῷ 14 ἀντισ. 44 ταγμ. 80 λοχ. 94 ὑπολ. 80 ἀνθυπ.—Ἐν τῷ ἵππικῷ 1 ἀντισ. 1 ταγμ. 4 λοχ. 5 ὑπολ. 8 ἀνθυπ.—Ἐν τῷ πυροβολικῷ 2 ἀντισ. 2 ταγμ. 10 λοχ. 16 ὑπολ. 19 ἀνθυπ.—Ἐν τῷ μηχανικῷ 2 ἀντισ. 5 ταγμ. 20 λοχ. 22 ὑπολ. 20 ἀνθυπ.—Ἐν τῷ ὑγειονομικῷ 5 ταγμ. 16 λοχ. 23 ὑπολ. 21 ἀνθυπ.—Ἐν τῷ οἰκονομικῷ (καὶ ταῖς γενικαῖς θέσεσι τοῦ στρατοῦ) 8 ἀντισ. 13 ταγμ. 33 λοχ. 41 ὑπολ.—Οἱ καθ' ὑπέρβασιν τῶν ἀριθμῶν τούτων ἀπονεμόμενοι βαθμοὶ εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυροι.

Ἡ τελευταία νομοθετικὴ πρόνοια εἶναι σημαντικωτάτη. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἄρθρον 100 τοῦ Συντάγματος «μόνον ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει οἱ στρατιωτικοὶ στεροῦνται τῶν βαθμῶν τῶν», ἔπρεπε διὰ νόμου νὰ κηρυχθῶσιν ἀνίσχυροι οἱ ὑπεράριθμοι προβιβάσιμοι. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸν

τρόπον τοῦ ἀριθμητικοῦ τῶν ἀξιωματικῶν προσδιορισμοῦ, δὲν νομίζω ὅτι ὁ προτιμηθεὶς εἶναι ὁ εὐτυχέστερος. Κανονικώτερα θὰ ἦτον ἡ πλήρης συγκρότησις ἀφ' ἑνὸς τῶν διαφόρων σωμάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν γενικῶν τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως θέσεων. Οὕτω προέχει ἡ διαμοίρασις τῶν στρατιωτικῶν βαθμῶν ἀναλόγως πρὸς τὰς ἀνάγκας ἐκάστης εἰδικῆς ὑπηρεσίας. Ὅταν δι' ἕκαστον π. χ. τάγμα ἀπαιτῆται ἐν τῷ στρατιωτικῷ ὀργανισμῷ ταγματάρχης, λοχαγός, ὑπολοχαγός, ἀνθυπολοχαγός κλπ. ἵτινος ἔνεκα νὰ προσδιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀξιωματικῶν ἐπὶ τῶν ὄλων ταγμάτων; Διαφέρει ἂν ὁ ἀριθμητικὸς προσδιορισμὸς τῶν ἀξιωματικῶν ἐπιτάσσῃται ὑπὸ ἰδέας ἐπιβαλλούσης τὴν μὴ συμπλήρωσιν τῶν τάξεων αὐτῶν.

Ἐπολείπεται ἡ ἐξέτασις τῆς ἀναλογίας τῶν κατὰ τὸ 1875 ἀξιωματικῶν πρὸς τὰς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ψηφισθείσας ὑπὸ τῆς Βουλῆς στρατιωτικὰς τῆς ξηρᾶς δυνάμεις. Ἐπὶ 12217 ἀνδρῶν οἱ 773 εἶναι ἀξιωματικοί, ἥτοι σχεδὸν 16 στρατιῶται πρὸς 1 ἀξιωματικόν. Ἡ σχέσις αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πόρισμα ἀρμονικῆς ἀναπτύξεως τοῦ στρατιωτικοῦ τῆς Ἑλλάδος βίου. Ἐπομένως χωρὶς νὰ ἀποκρούσῃ τις τὰς προσωρινὰς διορθώσεις, αἱ εὐχαὶ καὶ, τὸ κυριώτερον, αἱ ἐνέργειαι ὄλων πρέπει νὰ στραφῶσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν ὀριστικὴν τοῦ τόπου ἀπεκατάστασιν, τῆς ὁποίας ἐὰν μία ὄψις εἶναι ὁ διὰ τοῦ καλῶς συγκοιτουμένου σώματος τῶν ἀξιωματικῶν στρατιωτικὸς σκελετὸς τῆς χώρας, ἡ ἑτέρα ὄψις, ἐν ἣ πράγματι λειτουργεῖ ἡ μεγάλη τῶν ἐθνῶν ζωή, εἶναι ἡ δι' ἀνδρῶν πραγματικῶν ἐνσάρκωσις τοῦ σκελετοῦ τούτου.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Τὸ ἐν Βελγίῳ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν ἐδημοσίευσε κατὰ τὸ ἔτος 1873 μεταξὺ ἄλλων καταστατικῶν τῆς νο-
 ΕΤΟΣ 3—ΦΥΛ. 36—ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1876. 35

μισματικῆς πληροφοριῶν καὶ τὰς ἐπομένους περὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεωτέρας νομισματοποιήσεως.

Ἄγγλῖα.—Αἰ πρὸς αὐτὴν ἔρευναὶ περιλαμβάνουσι τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τοῦ 1821—1868, ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ Ἄγγλικὸν νομισματοκοπεῖον παρήγαγε νομίσματα ἀξίας 5,035,154,233 φρ., ἤτοι 4,693,925,634 εἰς χρυσὸν καὶ 336,225,599 εἰς ἄργυρον.

Ἀυστρία.—Ἀπὸ τοῦ 1857—1867 ἡ χώρα αὕτη κατασκεύασε νομίσματα ἀξίας 776,523,718 φρ. ἤτοι 191,713,075 εἰς χρυσὸν καὶ 584,810,643 εἰς ἄργυρον.

Βέλγιον.—Ἐν διαστήματι 40 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1832—1872 ἡ Βελγικὴ νομισματοποιία παρήγαγεν 674,086,365 φρ. ἀξίαν, ἤτοι εἰς χρυσὸν 219,315,420 καὶ εἰς ἄργυρον 454,770,945.

Γαλλία.—Αἰ ἐπὶ τῆς νομισματοποιήσεως αὐτῆς ἔρευναὶ περιλαμβάνουσι τὸ μείζον χρονικὸν διάστημα, ἀπέναντι τοῦ κατὰ τὰς λοιπὰς ἐπικρατείας ἐξακριβωθέντος. Ἀπὸ τοῦ 1795 μέχρι τοῦ 1872 ἡ Γαλλικὴ νομισματοποιία παρήγαγε νομίσματα ἀξίας 12,657,496,565 φρ. ἤτοι εἰς χρυσὸν 7,744,520,700 καὶ εἰς ἄργυρον 4,912,975,865.

Γερμανία.—Ἀπὸ τοῦ 1764 ἡ Γερμανικὴ νομισματοποιία παρήγαγεν εἰς ἄργυρον μὲν 2,457,144,193 φρ. ἀξίαν εἰς χρυσὸν δὲ 219,315,420, εἰς τὴν ὁποίαν προσθετέον κατὰ τὴν 20 Σεπτεμβρίου 1873 (μὴ ὑπολογιζομένης τῆς κατόπιν παραγωγῆς) καὶ 1,156,144,550, ὥστε τὸ ὅλον ἀνέρχεται εἰς 4,477,604,014, φρ.

Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.—Ἀπὸ τοῦ 1793—1868 ἡ νομισματοποιία τῆς χώρας ταύτης παρήγαγε νομίσματα ἀξίας 5,559,804,809 φρ. ἤτοι εἰς χρυσὸν 4,820,438,593 καὶ εἰς ἄργυρον 739,363,216.

Ἰνδία.—Ἀπὸ τοῦ 1854—1866 ἡ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ Ἄγγλικὴ νομισματοποιία παρήγαγε 2,524,597,500 φρ. ἀξίαν, ἤτοι εἰς χρυσὸν 31,912,500 καὶ εἰς ἄργυρον 2,492,685,000.

Ἰταλία.—Ἡ ἐξερευνηθεῖσα κατ'αὐτὴν περίοδος εἶναι

ἡ μικροτέρα· περιλαμβάνει μόνις ὀκτὼ ἔτη ἀπὸ τοῦ 1862—1869, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ Ἰταλικὴ νομισματοποιία παρήγαγε νομίσματα ἀξίας 372,342,700 φρ. ἤτοι εἰς χρυσὸν 203,902,340 καὶ εἰς ἄργυρον 168,440,460.

Μεξικόν.—Ἡ βεβαιωθεῖσα τῆς χώρας ταύτης νομισματοποιία περιλαμβάνει δύο περιόδους, ἀπὸ τοῦ 1800—1848 καὶ ἀπὸ τοῦ 1857—1867, κατὰ τὰς ὁποίας παρήγαγε νομίσματα ἀξίας 3,433,576,289 φρ. ἤτοι εἰς χρυσὸν 168,778,950 καὶ εἰς ἄργυρον 3,264,797,339.

Ὀλλανδία.—Ἀπὸ τοῦ 1840—1872 ἡ νομισματοποιία τῆς χώρας ταύτης παρήγαγε νομίσματα ἄργυρὰ ἀξίας 908,834,503 φρ.

Ἐὰν συνυπολογίσωμεν τὴν ὅλην ἐν ταῖς ἀνωτέρω χώραις νομισματικὴν παραγωγὴν, βεβαίως σπουδαιοτάτην θὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν τὸ ἄθροισμα τῆς παραχθείσης νομισματικῆς ἀξίας, ἀναδιβαζομένης εἰς 36,217,041,693 φρ. ἤτοι ἐν χρυσῷ μὲν 19,899,966,930, ἐν ἀργύρῳ δὲ 16,387,044,763. Καὶ ὁμῶς ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης ἐλλείπουσι σχετικαὶ πληροφορίαι πρὸς σπουδαῖα μέρη τῆς ὅλης νεωτέρας κοινωνίας, αἱ πρὸς τὴν Ῥωσσίαν π. χ. Ἰσπανίαν, Τουρκίαν κτλ. Παραλείπω τὴν μικρὰν Ἑλλάδα.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ παρατηρηθῇ ὅτι πιθανώταται εἶναι αἱ διπλαῖ ἐγγραφαὶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἀνωτέρω νομισματικῆς ἀπογραφῆς ποσὰ, ἐξ ὧν πάντως ἐπηρεάζονται τὰ γενικὰ ἄθροίσματα. Μαθηματικὴ τέλος ἀκρίβεια εἰς τοιοῦτους ὑπολογισμοὺς εἶναι τι δυσἀπόκτητον. Ἄφ' ἑτέρου αἱ διάφοροι χρήσεις τῆς βιομηχανίας (πολυτέλεια κλπ), καὶ ἡ ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μεταβάσις τῶν νομισμάτων, πρὸς ἐπιχώριον νομισματικὴν ἀναχώνευσιν, ἐξήσκησαν μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ περισωζομένου νῦν ποσοῦ ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης νομισματοποιήσεως. Κατὰ τοὺς ἐπιεικεστέρους ὑπολογισμοὺς μόνις τὸ ἥμισυ τῶν προϊόντων αὐτῆς ἔχει τὴν τιμὴν τῆς κυκλοφορίας.

Ἐπὶ τῆς προκειμένης μελέτης προκαλεῖ ἰδιαιτέραν προ-

σοχήν ἢ μεταξὺ χρυσοῦ καὶ ἀργυρᾶς νομισματοποιήσεως σχέσις. Ἐὰν ληφθῇ ὡς βᾶσις τὸ νομισματικὸν ἄθροισμα τῶν προεκτεθέντων 36,217 ἑκατομμυρίων φρ. τὰ 19,899 ἑκατομ. εἶναι εἰς χρυσοῦ καὶ τὰ 16,317 εἰς ἀργυροῦ.

Βεβαίως διαφορά κατὰ τρία διλιούνια δὲν εἶναι μικρά. Καὶ ὁμῶς λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἀξία τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὴν τοῦ ἀργυροῦ εἶναι περίπου ὡς 1 : 16, ἡ ἀργυρᾶ νομισματοποιήσις ἀποδεικνύεται ὅτι ἐβάδισεν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι πολὺ γενναιότερον τοῦ ὅσον ἐπέτρεπεν ἡ ἀναλογία τῆς ἀξίας τῶν δύο πολυτίμων μετάλλων. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται μία περισσότερον σελίς τῆς ἐπ' ἐσχάτων προοίους νομισματικῆς πτώσεως τοῦ ἀργυροῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΔΗΜΟΙ.

Ἡ μεγαλειτέρα διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας εἶναι ὁ νομὸς, ἡ μικροτέρα ὁ δῆμος· ἐν τῷ μέσῳ λειτουργεῖ ἡ ἐπαρχία, ἥτις εἶναι σύμπλεγμα δήμων τῆς αὐτῆς τοπικῆς περιφερείας. Κατὰ τὴν τελευταίαν (1875) διοικητικὴν ἀνάπτυξιν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι 357 δήμοι, διαμοιραζόμενοι ὡς ἐξῆς ἐντὸς τῶν 13 νομῶν αὐτῆς.

Νομοί	(πληθ. 1870)	Δῆμ.	Νομοί	(πληθ. 1870)	Δῆμ.
Ἄτ. καὶ Βοιωτίας	436,804	28	Μεσσηνίας	430,417	29
Εὐβοίας	82,544	23	Ἀργ. καὶ Κορινθίας	417,183	34
Φθ. καὶ Φωκίδος	408,421	35	Κυκλάδων	423,299	38
Ἄκ. καὶ Αἰτωλίας	424,693	32	Κερκύρας	96,940	23
Ἄχ. καὶ Ἠλίδος	449,561	29	Κεφαλληνίας	77,382	18
Ἄρκαδίας	431,740	33	Ζακύνθου	44,557	10
Λακωνίας	405,851	28			

Ἡ μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δήμων ἀναλογία πολλῶ ἀπέχει τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς, ἥτις ἐμπνέει τὸν νόμον τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833. Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 αὐτοῦ «πᾶν χωρίον, ἔχον τοῦλάχιστον 300 κατοίκους, δύναται νὰ σχηματίσῃ ἴδιον δῆμον μὲ ἴδιαν δημοτικὴν ἀρχήν». Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν σχετικῶς πρὸς

τοὺς λοιποὺς νομοὺς ἀνώτερον πληθυσμὸν τοῦ νομοῦ Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, κατὰ μέσον ὄρον πρὸς ἕκαστον δῆμον αὐτοῦ ἀναλογοῦσι 5157 κάτοικοι. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι δεκτικὴ γενικωτέρας ἐκτάσεως, συγκρινομένου τοῦ ὅλου τῆς ἐπικρατείας πληθυσμοῦ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ χωρίων, ὅστις κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς συγκεφαλαιοῦται εἰς 9,142· ἐπομένως κατὰ μέσον ὄρον ἕκαστος τοιοῦτος συνοικισμὸς περιλαμβάνει πλείονας τῶν 450 κατοίκων ἐκ τῶν καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τῷ 1870 ἀπογραφέντων 1,457,894. Τοιοῦτοτρόπως ἠδύναντο ἐν τῇ πρακτικῇ ἐννοίᾳ τῶν μέσων ὄρων νὰ σχηματισθῶσι 2—3 χιλ. δῆμοι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐπικρατείᾳ, ἐπὶ τῇ ἐκτεθείσῃ τῶν 300 κατοίκων, καθ' ἕκαστον συνοικισμὸν, βάσει τοῦ νόμου.

Οἱ Ἑλληνικοὶ δῆμοι διαίρουσιν εἰς τρεῖς τάξεις. Ἡ Α' περιλαμβάνει 13 δήμους, ὡς ἔχοντας πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 10 χιλ. κατοίκων. Ἡ Β' περιλαμβάνει 277 δήμους, ὡς ἔχοντας πληθυσμὸν ἀπὸ 2—10 χιλ. Ἡ Γ' περιλαμβάνει 77 δήμους, ὡς ἔχοντας πληθυσμὸν ἐλάσσονα τῶν 2 χιλ. κατοίκων.

Ἡ πρὸς τὸν δῆμον σχέσις τῶν προσώπων ἔχει τι ἐξαναγκαστικὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας. Κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἀπὸ 27 Δεκεμβρίου 1833 νόμου «ἕκαστος ὑπήκοός τοῦ Κράτους πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένεια του μέλη δήμου πινος». Γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἀπογραφῆς, ὅτι τὰ μέλη ταῦτα τῶν Ἑλληνικῶν δήμων συνεποσοῦντο κατὰ τὸ 1870 εἰς 1,440,443. Ὡστε μέχρι τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς χώρας ὑπολείπονται 26,583, ἐκ τῶν ὁποίων 6,625 δὲν ἐβεβαίωσαν τὴν δημοτικότητα αὐτῶν, καὶ 16,958 ἦσαν ἀλλοδαποί.

Ἡ ιδιότης τοῦ δημότου προϋποθέτει τὴν ιδιότητα τοῦ Ἕλληνοῦ, ἀποκτᾶται δὲ παρ' ἡμῶν 1) διὰ τῆς γεννήσεως, δι' ἧς τὰ μὲν γνήσια τέκνα ὑπάγονται εἰς τὸν δῆμον τοῦ πατρὸς, τὰ δὲ νόθα εἰς τὸν τῆς μητρός· 2) διὰ τῆς κατατάξεως, ὅταν πρόκειται παρὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐγεννήθη

σαν ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἢ ἐντὸς μὲν αὐτῆς ἀλλ' ἐν τό-
πω ἀγνώστῳ· 3) διὰ τῆς ἐντὸς δήμου τινος νυμφεύσεως·
4) διὰ τῆς τελείας ἐν τινι δήμῳ ἀποκαταστάσεως. Ἐπαξ
ἀποκτηθεῖσα δημοτικὴ ιδιότης διαρκεῖ μέχρις ἀποκτήσεως
ἐτέρας, δι' ἣν ὁμῶς ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσις τῆς προ-
τέρας δημοτικῆς ἀρχῆς.

Ἡ δημοτικὴ ιδιότης συνεπάγει δικαιώματα καὶ ὑπο-
χρεώσεις. Πᾶς δημότης ἔχει, κατὰ τὸν νόμον, δικαίωμα
α) εἰς διαμονὴν ἐντὸς τοῦ δήμου καὶ, ἐν περιπτώσει ἐν-
δείας καὶ ἀνικανότητος, εἰς περίθαλψιν ἐντὸς αὐτοῦ· β') εἰς
μετοχὴν ἐπὶ τῶν καρπῶν τῆς δημοτικῆς περιουσίας καὶ
ἐπὶ τῶν δημοτικῶν καταστημάτων, ἐπιφυλαττομένων ἐν
γένει τῶν νομίμων κατ' ἀμφοτέρας τὰς χρήσεις προσδιο-
ρισμῶν· γ') εἰς ἐνάσκησιν τῆς δημοτικῆς ἐξουσίας, ὡς ἐκ-
λογεὺς καὶ ἐκλέξιμος, ἐξαιρουμένων τῶν γυναικῶν, τῶν
μὴ ἐχόντων τὴν ἐλευθέραν διαχείρησιν τῆς περιουσίας αὐ-
τῶν, τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ ἐγκλήματι καὶ τῶν ἀπο-
λεσάντων διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τὰ δικαιώματα τοῦ
ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ δήμου περιλαμβάνει τρεῖς γενικωτά-
τας ἐννοίας· πολιτικὴν, καθ' ἣν κυρίως πρόκειται περὶ
καταρτίσεως τῆς δημοτικῆς ἐξουσίας· διοικητικὴν, καθ' ἣν
ὁ δῆμος ἐνεργεῖ ὡς ὑπάλληλος τῆς κεντρικῆς ἐν τῇ πολι-
τεία ἀρχῆς· καὶ οἰκονομικὴν, καθ' ἣν διατελεῖ ὑπὸ τὴν κυ-
βερνητικὴν ἐπιτήρησιν. Ἡ τελευταία σχέσις, ἀρμόζουσα
ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ δήμου ὡς ὑπάλληλου, δια-
τελεῖ εἰς πλήρη δυσαρμονίαν πρὸς τὴν ἐννοίαν τοῦ πολι-
τικοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ. Ὅταν εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς ἐν
αὐτῷ λειτουργούσης ἐξουσίας ὁ δῆμος εἶναι ἐντελῶς ἀνε-
ξάρτητος ἀπὸ τῆς πολιτείας, λίαν ἀπλοϊκὴ πρέπει νὰ θεω-
ρηθῇ ἡ ἀπαίτησις τῆς τελευταίας, ἵνα παρεμβαίη εἰς τὴν
οἰκονομικὴν τῶν δημοτικῶν συμφερόντων διαχείρησιν.
Φέρει κατὰ νοῦν τοὺς ἡγεμόνας ἐκείνους, οἵτινες, ἀπολέ-
σαντες τὰς χώρας, διατηροῦσι τὰ σκῆπτρα. Προτιμώτερον
οὐκ ἦτον, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι τῶν ὑπουργείων ἐπεμελοῦντο

πλειότερον τὰ ὑπουργικὰ, ἀφίνοντες εἰς τοὺς ἀνθρώπους
τοῦ δήμου τὰ δημοτικά. Ἡ ἀρχὴ—τὰ τοῦ Καίσαρος Καί-
σαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ (τὰ τοῦ Λαοῦ τῷ Λαῷ)—εἶναι
σύμβολον αἰωνίας ἀληθείας.

Μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω τριῶν δημοτικῶν ἐπόψεων ἐν-
διαφέρει κυρίως τὴν προκειμένην μελέτην ἡ οἰκονομι-
κὴ. Πρώτη κατ' αὐτὴν (νόμος τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833)
παρίσταται ἡ δημοτικὴ περιουσία, ἣτις θεωρεῖται ἰδιοκτη-
σία τῆς ὀλομελείας τῶν δημοτῶν, ὅπως καὶ ἡ περιουσία
τῶν ἀγαθοεργῶν τοῦ δήμου καταστημάτων. Ἡ πρὸς ἄ-
μεσον ἐπιτυχίαν τῶν δημοτικῶν σκοπῶν διωρισμένη καὶ
ἀπαραίτητος δι' αὐτὸν περιουσία τοῦ δήμου εἶναι ἀναπαλ-
λοτρίωτος. Ἐννοεῖται ὅτι ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ πρὸς δημο-
τικὸν σκοπὸν χρῆσις αὐτῶν. Ἡ λοιπὴ δημοτικὴ περιου-
σία δύναται ἢ νὰ ἐκποιηθῇ ἐπὶ ἀναποφεύκτῳ τοῦ δήμου
ἀνάγκῃ ὡς καὶ ἐπὶ προφανεῖ αὐτοῦ ὠφελείᾳ, ἢ νὰ διαμοι-
ρασθῇ μεταξὺ τῶν δημοτῶν κατὰ τοὺς ἐπὶ τούτῳ νόμους.

Τὰ εἰσοδήματα τῆς δημοτικῆς περιουσίας ἀνήκουσιν εἰς
τὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου· ἐὰν μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν
περισσεύσῃ τι, ἡ κατατίθεται τοῦτο ὡς κεφάλαιον ἢ συ-
σταίνεται δι' αὐτοῦ νέον τι ὠφέλιμον καθίδρυμα, ἐπ' οὐδε-
μιᾶ ὁμῶς περιπτώσει διανέμεται μεταξὺ τῶν δημοτῶν.
Ἴνα καρπωθῇ ὁ δῆμος τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἡ παρέμ-
βασις τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως καὶ τῶν τού-
τῳ προσομοιαζόντων καθίσταται ἀπαραίτητος. Ἡ ἀκίνη-
τος κτήσις τοῦ δήμου ἀποφέρει δικαίωμα ἐπικαρπίας, ἀνα-
λόγως ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς καλλιεργητὰς αὐτῆς.

Ἡ δημοτικὴ περὶ τὰ πταίσματα δικαιοσύνη (τοπικὴ καὶ
ἀγρονομικὴ ἀστυνομία) παρέχει τὰ πρόστιμα αὐτῆς εἰς
οἰκονομικὴν πρὸς τοὺς δημοτικοὺς σκοποὺς ἐπικουρίαν.
Ἀκολούθως ἔρχεται ἡ προσωπικὴ ἐργασία τῶν δημοτῶν,
οἵτινες ὀφείλουσι κατὰ τὸ ἄρθρον 34 τοῦ περὶ δήμων νό-
μου νὰ ἐργάζωνται, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἄλλου,
πρὸς σύστασιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ἀναγκαίων δημοτικῶν
καὶ διδακτικῶν καταστημάτων, φρεάτων, ὁδῶν, γεφυρῶν,

τῶν κατὰ τὰ παράλια καὶ τὰ ὕδατα ὑδραυλικῶν ἔργων, καθ' ὅσον ἢ περὶ αὐτῶν φροντίς ἀπόκειται εἰς τὸν δῆμον, ἔτι δὲ πρὸς διατήρησιν τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, καθ' ὅσον δὲν ἔγεινεν ἄλλως πῶς φροντίς περὶ τούτου. Ἐκ τῆς γενικῆς ἀπαριθμήσεως τῶν ἐργατικῶν ὑποχρεώσεων τῶν δημοτῶν, μόνη ἢ περὶ τὰς ὁδοὺς ἔτυχε νομοθετικῆς ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἀναπτύξεως, διότι παρατηροῦμεν ἐν τῷ νόμῳ τῆς 16 Δεκεμβρίου 1867, ὅτι τὰ ἀπλᾶ ἔργα τῶν δημοτικῶν ὁδῶν ἐκτελοῦνται τῇ προσωπικῇ ἐργασίᾳ τῶν κατοίκων τῶν παρακειμένων αὐτοῖς χωρίων ἢ συνοικιῶν, κατ' ἀπόφασιν τῶν δημοτικῶν συμβουλίων περὶ τῆς ἀναλογίας.

Ἄλλ' ὡς ἕκαστος ἐννοεῖ ἢ εὐρεῖα ἐκπλήρωσις τῶν δημοτικῶν σκοπῶν δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν σμικρότητα καὶ τὴν ἀβεβαιότητα τῶν προεκτεθέντων οἰκονομικῶν μέσων. Ἡ μηχανὴ τῆς φορολογίας, ἢ τόσον ἀποτελεσματικῆ ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως τῆς χώρας ἐν γένει, ἔπρεπε νὰ τεθῆ εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τῆς κυβερνήσεως τῶν δήμων ἰδιαιτέρως. Κατὰ τοῦτο ὁ νόμος τῆς 27 Δεκεμβρίου 1833 συνεπληρώθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 22 Δεκεμβρίου 1847. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ὁ πρῶτος πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν κατεπειγουσῶν καὶ ἐπωφελῶν ἀναγκῶν τοῦ δήμου ἐπιτρέπει τὴν ἐπιβολὴν ἐμμέσων φόρων, καὶ ἐν ἀνεπαρκειᾷ αὐτῶν τὴν ἐπιβολὴν ἀμέσων ἐράνων τῶν δημοτῶν, ἀφ' ἑτέρου ὁ δεύτερος νόμος κανονίζει μὲν πληρέστερον τὰ περὶ τῶν πρώτων φόρων, τοὺς ὁποίους ἀποκαλεῖ δασμοὺς, ἀναπτύσσει δὲ μερικώτερον τὴν ἐννοίαν τῶν ἐράνων ὑπὸ τὸν τύπον τῆς εἰσφορᾶς. Ὅτι ἐν τῷ πνεύματι τοῦ νομοθέτου ἢ εἰσφορὰ κατὰγεται ἐκ τοῦ ἐράνου, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ἀρθροῦ 29 τοῦ νόμου τοῦ 1833, κατὰ τὸ ὅποιον ὅλα τὰ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ δήμου εἰς φόρον ὑπαγόμενα πράγματα καθυποβάλλονται εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν δημοτικῶν ἐράνων, ἢ συνεισφορὰ δὲ αὕτη κανονίζεται κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀμέσων φόρων.

Ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν, ὅτι τελείως καθηργήθη ὁ ἔρανος τοῦ 1833 διὰ τῆς εἰσφορᾶς τοῦ 1847,

διότι ἐκεῖνος μὲν (ἀρθρ. 29) περιλαμβάνει καὶ τοὺς δημότας, ὅσοι δὲν ἔχουσι φορολογουμένην περιουσίαν ἢ φορολογούμενον ἐπάγγελμα, αὕτη δὲ (ἀρθρ. 6) ἐπιβάλλεται μόνον εἰς ὅσα πράγματα ὑπόκεινται εἰς τοὺς ἀμέσους δημοσίους φόρους, ἦτοι τὸν ἔγγειον, τὸν ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τὸν ἐπὶ τῶν μελισσῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται ἢ ἔτι καὶ νῦν φορολογικῆ τοῦ ἐράνου λειτουργία εἰς ὅσα μέρη τῆς ἐπικρατείας (Λακωνία π. χ.) οἱ ἄμεσοι φόροι ἐνεκὲν ἱστορικῶν λόγων, τοῦ ἐδάφους κλπ., δὲν ἐπιβάλλονται ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν αὐτῶν ἐννοίαν. Καὶ τὸ δυνατὸν δὲ τῆς ἐν δεδομέναις περιστάσεσιν ἐρανικῆς φορολογίας δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῆ μεθ' ὅλον τὸν ἐξαιρετικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα.

Ὡς πρὸς τοὺς ἐμμέσους φόρους (δημοτικοὶ δασμοὶ), ὁ νόμος τοῦ 1833 προτιμᾷ τοὺς ἥττον ἐνοχλητικοὺς καὶ τάσσει προθεσμίαν διαρκείας μέχρι τοῦ πολὺ 15 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ψηφίσεως αὐτῶν. Ὡς ἀντικείμενα τοιαύτης φορολογίας ὁ νόμος τοῦ 1833 ὀρίζει τὰ ἑξῆς: κοινὴ κατανάλωσις, ἐκδοσις ἐπιστήμων ἐγγράφων, χρῆσις λιθοστρώτων ὁδῶν καὶ γεφυρῶν, πανηγύρεις καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς παραπήγματα, δημόσiai σταθμίσεις, ἀποθήκαι, μακελλεῖα καὶ κρεοπωλεῖα. Ἐκ τῶν ἀντικειμένων τούτων ὁ νόμος τοῦ 1847 κανονίζει ἰδιαιτέρως μόνον τὰ ἐφόδια τῆς κοινῆς καταναλώσεως, ἐπιτρέπων εἰς τὰ δημοτικὰ συμβούλια ἵνα τῇ ἐγκρίσει τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τὸ πολὺ ἐπὶ 4 ἔτη ἐκάστοτε ἐπιβάλλωσι δασμὸν οὐχὶ ἀνώτερον τῶν δύο τοῖς 0|0 ἀ) ἐπὶ τῆς ἀγοραίας ἀξίας τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ρευστῶν, β) τῶν τροφίμων, ἐκτὸς δημητριακῶν καρπῶν, ἀλεύρων, ἄρτων, λαχάνων, χλωρῶν ὀσπρίων καὶ ὀπωρῶν, χλωρῶν τυρῶν, γάλακτος, ἄλατος, ὀρνίθων, ὠν καὶ ἄλλων μικρῶν εἰδῶν. Ἐνεκὰ ἰδιαιτέρων ἀναποφεύκτων περιστάσεων δήμουτινος, καὶ καθόσον αὐταὶ διαρκουσι, δύνανται τὰ δημοτικὰ συμβούλια, τῇ ἐγκρίσει τῆς κυβερνήσεως διὰ Βασ. διατάγματος, νὰ ἐπιβάλλωσι δασμὸν καὶ ἐπὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῶν ἀλεύρων ὡς καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων εἰσαγομένων πρὸς ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν.

“Όσον αφορά τούς λοιπούς, εκτός τουτέστι τῆς κοινῆς καταναλώσεως, φόρους τοῦ νόμου τοῦ 1833, κατ’ αὐτὸν ἡ μὲν ἀπόφασις ἀνήκει εἰς τὰ δημοτικά συμβούλια ἡ δὲ ἔγκρισις εἰς τὸν βασιλέα. Ὑπολείπεται ὅθεν ἡ ἐξέτασις κατὰ πόσον ἡ σχετικὴ δημοτικὴ φορολογία συμμορφοῦται πρὸς τὴν τελευταίαν νομοθετικὴν πρόνοιαν καὶ δύναται περαιτέρω νὰ ἀναπιυχθῇ πρὸς μείζονα οἰκονομικὴν εὐρωστίαν τοῦ δημοτικοῦ θησαυροῦ, ἄνευ περαιτέρω ἐπιβάρυνσεως τῆς κοινῆς τοῦ πένητος λαοῦ καταναλώσεως.

“Όσον αφορά τὴν δημοτικὴν εἰσφορὰν, εἰς αὐτὴν ὑπόκεινται ὅσα ἀντικείμενα ὑποβάλλονται εἰς ἔγγειον δημόσιον φόρον· ἐν τούτοις οὐχὶ πλέον τῶν 2 τοῖς 0]0 ἐπὶ τοῦ ἀκαθάριστου εἰσοδήματος. Ἐπίσης ἡ ἀπὸ τῶν ζώων καὶ τῶν μελισσῶν δημοτικὴ εἰσφορὰ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ $\frac{1}{8}$ τοῦ ὀμωνύμου δημοσίου φόρου. Ἐν γένει τόσον ἐπὶ τῆς δημοτικῆς εἰσφορᾶς ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὁ νόμος τοῦ 1847 ἠκολούθησε τὴν θεμελιώδη συνταγματικὴν βᾶσιν τῆς ἐνιαυσίας ψηφίσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, ἐπιφυλαττομένης πάντοτε τῆς διοικητικῆς ἐγκρίσεώς των. Ἐξαιρεῖται ἡ περίπτωσις τῆς μὴ καταρτίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ ὅτε (ἄρθ. 8), ἰσχύουσι τὰ ἐν τῷ προηγούμενῳ ἔτει δεδογμένα.

“Ο δημοτικὸς δασμὸς εἰσπράττεται κατ’ ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἢ δι’ ἐκμισθώσεως, ἢ ἐν ἀποτυχίᾳ ταύτης διὰ τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος, ἢ ὅπου τελωνιακὴ ἀρχή, διὰ ταύτης. “Όσον δὲ ἀφορᾷ τὴν εἰσπραξίν τῆς δημοτικῆς εἰσφορᾶς, ἐνεργεῖται αὕτη συνάμα μετὰ τῶν ὁμοίων αὐτῇ δημοσίων φόρων καὶ ἐπὶ τῇ βίσει τῆς μετρήσεως, ἐκτιμήσεως καὶ ἐξελέγξεως τούτων. Εἰς ὅσα μέρη δὲν εἰσπράττονται οἱ δημόσιοι φόροι κατὰ δήμους ἢ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συνεισπραχθῇ μετ’ αὐτῶν καὶ ἡ δημοτικὴ εἰσφορὰ, ἐκεῖ εἰσπράττεται αὕτη δι’ ἐκμισθώσεως ἢ διὰ τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος.

Ἐκτός τῆς τοιαύτης ἐν τῷ Ἑλληνικῷ δήμῳ ἀναπτύξεως τῆς ἐμμέσου (δασμὸς) καὶ ἀμέσου (εἰσφορὰ) φορολογίας,

μεταγενέστεροι τοῦ 1847 νόμοι, οἱ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1863 καὶ τῆς 16 Ἀπριλίου 1867 ἐκανόνισαν τὴν εἰς τὰ δημοτικά ταμεῖα εἰσαγωγὴν τοῦ δεκάτου τῶν ἐν τῇ περιμερείᾳ τῶν οἰκείων δόμων εἰσπραττομένων δημοσίων φόρων ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευσμάτων καὶ τῶν αἰκοδομῶν. Σημειωτέον ὅτι διὰ πᾶσαν οἰκοδομήν ὁ δήμος εἰσπράττει ἐφ’ ἅπαξ καὶ δρ. 5, δικαίωμα ἀδείας κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 25 Φεβρουαρίου 1836. Πρὸς γενικὴν τῶν οἰκονομικῶν ἐφοδίων τοῦ δήμου ἐπιθεώρησιν δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν διαβατηρίων μικρὸν ἐπίσης εἰσόδημα αὐτοῦ (Διάταγμα τῆς 28 Μαρτίου 1835)· ἐπίσης τὸ πέμπτον τῆς ἀξίας τῶν ἐν τῷ δήμῳ ἐκκυβευομένων διὰ λαχείου ἀντικειμένων (Δ. τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1836). Παραλείπω τὰς σπανιωτάτας πηγὰς τῶν λοιπῶν ἐτάκτων δημοτικῶν πόρων π. χ. ἀφιερώσεις καὶ συνδρομας, εἰς τὰς ὁποίας ἐν τούτοις ἠδύνατο νὰ μελετηθῇ κατὰ πόσον ἐμπρέπει νὰ καταταχθῇ καὶ ἡ τῆς κληρονομίας τῶν μὴ ἐχόντων πληροιστάτους συγγενεῖς, διαμοιραζομένης τῆς ἰδέας ταύτης, κατὰ τινὰ ὀρθὴν ἀναλογίαν, μεταξὺ τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ δήμου.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐρεύνης τῶν δημοτικῶν καθόλου πόρων μεταβῶμεν εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ὑπόστασιν, γνωρίζομεν, ἐξ ἐπιτήμου πρὸς τὴν Βουλὴν ἀνακοινώσεως τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅτι τὰ ἔσοδα τῶν Ἑλληνικῶν δήμων κατὰ τὸ 1868 ἔσχον τὴν ἐπομένην κατὰ νομοὺς ἀνάπτυξιν:

Νομοὶ	Δρ.	Νομοὶ	Δρ.
Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας	1,096,517	Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος	866,780
Εὐβοίας	331,105	Ἀρκαδίας	329,607
Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος	437,054	Ἀργολ. καὶ Κορινθίας	692,017
Ἄκαρ, καὶ Αἰτωλίας	487,329	Κερκύρας	468,157
Κυκλάδων	795,213	Κεφαλληνίας	284,719
Ἀακωνίας	320,216	Ζακύνθου	154,400
Μεσσηνίας	471,896		

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1874, 1875 και 1876.

Ἔχω ὑπ' ὄψιν τοὺς προϋπολογισμοὺς τῆς τελευταίας δωδεκαετίας (1865—1876). Μεταξὺ αὐτῶν τρεῖς μόνον ἐνομοθετήθησαν κατὰ τὰ προηγούμενα τῆς ἐφαρμογῆς των ἔτη, οἱ λοιποὶ ἐννέα ἐξεδόθησαν κατὰ τὸ ἔτος περὶ οὗ ἔπρεπε νὰ προνοήσωσι. Μάλιστα ὑπάρχει εἰς, ὅστις ἔχει τὴν ἀπλότητα νὰ προϋπολογίζη περὶ ἔτους, τὸ ὅποιον ἀφήκεν ὀπισθεν τοῦ κατὰ 340 ὄλας ἡμέρας! Ἐν ὅσῳ εἰς τὴν πολιτικὴν δὲν εἰσέλθωσιν οἱ προμηθεῖς, τὰ παθήματα τῶν ἐπιμηθέων οὐδέ νὰ πρέπει νὰ ἐκπλήττωσιν. Αἱ ἐπόμεναι χρονολογίαι δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι κατὰ πόσον ὁ τόπος προάγεται εἰς τὴν στοιχειώδη ταύτην οικονομικὴν ἀλήθειαν.

Χρόνος νομοθετήσεως	προϋπο- λογισμοῦ.	Χρόνος νομοθετήσεως	προϋπο- λογισμοῦ.
20 Ἰανουαρίου 1865	1865	28 Μαΐου 1871	1871
5 Ἰανουαρίου 1866	1866	24 Ἰουλίου 1872	1872
8 Μαΐου 1867	1867	21 Ἰουλίου 1873	1873
11 Νοεμβρίου 1868	1868	6 Δεκεμβρίου 1875	1874
13 Δεκεμβρίου 1868	1869	15 Δεκεμβρίου 1875	1875
21 Νοεμβρίου 1869	1870	26 Δεκεμβρίου 1875	1876

Ἐὰν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰς χρονολογικὰς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ὁ ἰσοτριχὸς δύναται πᾶνυ ἐλευθέρως νὰ συνδυάσῃ πρὸς τὴν πολιτειακὴν καὶ δημοσιονομικὴν τοῦ τόπου ἀνάπτυξιν, οἱ προϋπολογισμοὶ τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν πρέπει μᾶλλον συγκεκριμένως νὰ μελετηθῶσι. Τὰ μὲν ἔσοδα ὑπελογίσθησαν εἰς δρ. 37,400,000 διὰ τὸ 1874, εἰς δρ. 35,239,200 διὰ τὸ 1875 καὶ εἰς δρ. 38,826,800 διὰ τὸ 1876. Τὰ δὲ ἔξοδα ὑπελογίσθησαν εἰς δρ. 41,722,401 διὰ τὸ 1874, εἰς δρ. 39,062,195 διὰ τὸ 1875 καὶ εἰς δρ. 39,063,841 διὰ τὸ 1876. Ἐὰν συγκεφαλαιώσωμεν τῆς ἐν λόγῳ τριετίας τὰ ἔσοδα ἀφ' ἑνὸς καὶ τὰ ἔξοδα ἀφ' ἑτέρου, ἰδοὺ ὅτι ὑποτιθέμενον,

κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, εἰσόδημα 111,466,000 δρ πρόκειται νὰ ἰκανοποιήσῃ δημοσίας ἀνάγκας, τῶν ὁποίων ἢ ἐπιεικεστέρα ἐκτίμησις ἀπαιτεῖ τὴν δαπάνην 119,848,437 δρ. Τὸ ἔλλειμμα ὅθεν ὑπερβαίνει τὰ 8 ἑκατομ. δρ. ἐκ τῶν ὁποίων $4 \frac{3}{10}$ ἑκατομ. ἐπιβαρύνουσι τὸ ἔτος 1874, $3 \frac{8}{10}$ ἑκατομ. τὸ 1875 καὶ μόνον $\frac{2}{10}$ ἑκατομ. τὸ 1876. Ὑπολείπεται ἡ ἔξακρίβωσις κατὰ πόσον ἐν τοῖς πράγμασι τὸ ἔλλειμμα τῆς τριετίας ταύτης προβιάζεται ἔτι μᾶλλον.

Παρατηρήσεως ἀξία εἶναι ἡ κίνησις τῶν ἀμέσων φόρων τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας κατὰ τὰ ἔτη 1874—76. Ἀπὸ $13 \frac{3}{10}$ ἑκατομ. δρ. τῷ 1874 κατέπεσαν εἰς 11 ἑκατομ. τῷ 1875, ἵνα ἀναβῶσιν εἰς $12 \frac{7}{10}$ ἑκατομ. τῷ 1876. Ἡ πολιτικὴ λοιπὸν κρίσις, ἥτις συνετάραξε τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν γεωργικὴν περίοδον τοῦ 1874—75, ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ κατὰ $3 \frac{3}{10}$ ἑκατομ. δρ. τὰς ὁποίας αἱ μὲν πιθανότητες τῆς ὁμαλῆς τοῦ πολιτεύματος ἐκτυλίξεως ἠδύναντο κατὰ προσέγγισιν νὰ ὑποσχεθῶσιν, αἱ δὲ κατὰ τῆς ἐλευθερίας μηχανορραφίαι τοῦ ἀπολυτισμοῦ συνέτριψαν ἐπὶ τῆς ἀσφαλεστέρως φορολογικῆς βάσεως. Διότι εἶναι περίεργον καὶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ ἐν τοῖς ἀμέσοις φόροις σημαντικώτερος ἔγγειος φόρος καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικαρπίας ἀπὸ $10 \frac{4}{10}$ ἑκατομ. δρ. τῷ 1874 κατέπεσαν εἰς $8 \frac{6}{10}$ ἑκατομ. τῷ 1875, ἵνα ἀναβιβάσθωσιν ἐν τῇ ἐπαγορθώσει τῶν πολιτικῶν πραγμάτων εἰς 10 ἑκατομ. τῷ 1876. Ἡ γῆ λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος ἔχει τὴν γλῶσσαν τῆς καὶ μακάριοι οἱ ἐννοοῦντες τοὺς οικονομικοὺς αὐτῆς ὀρισμούς.

Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν δημοσίων δαπανῶν, τὸ ἔτος 1874 ὑπερβαίνει τὸ ἔτος 1875 καὶ 1876 κατὰ $2 \frac{7}{10}$ ἑκατομ. δραχμῶν· ἡ διαφορά δὲ αὕτη ὀφείλεται ἰδίως εἰς τὸ περὶ τὴν γενικὴν ὑπηρεσίαν τμήμα τοῦ προϋπολογισμοῦ. Μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν κλάδων ἡ σπουδαιότερα αἰτία παρατηρεῖται κατὰ τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν, διότι αἱ δαπάναι αὐτοῦ ἀπὸ 7,469,370 δρ. ἐν ἔτει 1876 ἀναβαίνουσι εἰς 7,745,451 τῷ 1875 καὶ ὑπερπηδῶσιν εἰς 9,086,

000 τῷ 1874, ἡ ἀναδρομικὴ αὐτὴ ἔρευνα ἔχει πολλήν σημασίαν, διότι ἐκ τῆς ὑστέρας ψηφίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1874 αἱ γενόμεναι δαπάναι αὐτοῦ ἔπρεπε κατὰ τινα τρόπον νὰ πληρωθῶσι, τὸ ζήτημα ὁμῶς περὶ τῶν προκαλεσάντων τὰς δαπάνας ταύτας αἰτίων μένει πάντοτε μεταίωρον, ὅπως καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐν ἔτει 1874 προπαρασκευῆς τοῦ ἀπολυτισμοῦ, ἐφ' ὅσον αὐτὴ μετ' ἤχου κατέπεσεν.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς δημοσιονομικῆς ταύτης συγκρίσεως τῶν ἐτῶν 1874, 1875 καὶ 1876 μεταβῶμεν εἰς τὴν εἰδικωτέραν μελέτην τῶν στοιχείων τοῦ τελευταίου προϋπολογισμοῦ, ὑπὸ τὴν κανονικὴν τοῦ ὁποίου ἐπιρροὴν διατελοῦσιν αἱ παραγωγικαὶ τοῦ τόπου δυνάμεις καὶ αἱ διοικητικαὶ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ μηχανῆς ἐνέργειαι, παρατηροῦμεν τὴν ἐπομένην ἐν τοῖς ἐσόδοις καὶ ἐξόδοις τῆς ἐπικρατείας ἀνάπτυξιν.

ΕΣΟΔΑ.—**Α'.** Ἀμεσοφόροι. Ἐγγειος φόρος καὶ δικαίωμα ἐπικαρπίας 10,000,000 δραχμῶν, ἐπὶ τῶν μελισίων φόρος 45,000, ἐπὶ τῶν βοσκῶν 40,000, ἐπὶ τῶν ζώων 1,200,000, ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων 800,000, ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν 650,000, ὅλον 12,735,000 δραχ.—**Β'.** Ἐμμεσοφόροι. Τελώνια 11,500,000 δρ. χαρτόσημον 4,200,000, διάφορα δικαιώματα 505,000, ὅλον 16,205,000 δρ.—**Γ'.** Δημόσια καταστήματα. Ταχυδρομεῖον 700,000 δρ., τηλεγράφος 400,000, τυπογραφεῖον 4,800, ὅλον 1,104,000 δρ.—**Δ'.** Δημόσια νομήματα καὶ κτήματα. Μεταλλεῖα καὶ ὄρυκτά 1,011,000 δρ. ὕδατα θερμά 5,000, ἀλυκαὶ 850,000, ἰχθυοτροφεῖα 310,000, δάση 390,000, ἐλαιῶνες 5,000, σταφιδῶνες καὶ ἀμπελῶνες 40,300, περιβόλια καὶ ἄλλα κτήματα 155,000 δημόσια κτίρια καὶ ἐργοστάσια 22,000, ὅλον 2,788,300, δρ.—**Ε'.** Ἐκποίησης ἐθνικῶν κτημάτων. Προικοκτησιῶν 255,000 δρ., φθαρτῶν κτημάτων 1,000,000, γηπέδων καὶ οἰκοπέδων 30,000, γαιῶν καὶ φυτειῶν 1,800,000, ὅλον 3,085,000 δρ.—**ΣΤ'.** Διάφορα εἰσοδήμα-

τα, ὡς τόκοι ὑπερημερίας τῶν πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλετῶν, δικαστικὰ ἐξόδα κλπ. ὅλον 1,905,700 δρ.—**Ζ'.** Ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα, ἐξ ἐκποιήσεων καὶ μισθώσεων μοναστηριακῶν 285,000 δρ., ἐκ τόκων κλπ. 18,000, ὅλον 303,000 δρ.—**Η'.** Ἐσοδα κεκλεισμένων χρησέων, 150,000 δρ.—**Θ'.** Καθυστεροῦντα παρελθουσῶν χρησέων 10,000 δραχ.—**Τὸ ὅλον τῶν δημοσίων κατὰ τὸ 1876 προϋπολογισθέντων ἐσόδων 38,826,800 δρ.**

ΕΞΟΔΑ.—**Α'.** Χρέος δημοσίου. Ἐξωτερικὸν 1,258,000 δρ. ἐσωτερικὸν 6,435,499, συντάξεις 3,070,820, ὅλον 10,764,319 δρ.—**Β'.** Χορηγία πρὸς τὸν Βασιλέα 1,125,000 δρ.—**Γ'.** Βουλευτικὴ δαπάνη 450,000 δρ.—**Δ'.** Γενικὴ ὑπηρεσία. Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν 1,125,973 δρ. Δικαιοσύνης 3,091,782, Ἐσωτερικῶν 4,777,477, Ἐκκλησιαστικῶν 2,106,410, Στρατιωτικῶν 7,469,300, Ναυτικῶν 1,959,890, Οἰκονομικῶν 1,334,240, ὅλον 21,892,072 δρ.—**Ε'.** Ἐξοδα διοικήσεως καὶ ἐπιστασίας 2,847,450 δρ.—**ΣΤ'.** Διάφοροι πληρωμαί. Ἐπιστροφαι χρημάτων 50,000 δρ. ἀποζημιώσεις 325,000, συμπηφισμὸς φαλαγγιτικῶν γραμματίων 100,000, ἐξόδα ἐπιτροπῆς ἀγῶνος 10,000, ἀπόδοσις κεφαλαίων ὁδοποιίας 1,500,000, ὅλον 1,985,000 δρ.—**Τὸ ὅλον τῶν διὰ τὸ ἔτος 1876 προϋπολογισθεισῶν δημοσίων δαπανῶν 39,063,841 δρ.**

Τοιοῦτος ὁ ὑπολογισμὸς τῶν μέσων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ἡμετέρας ἐπικρατείας. Ἔως ποῦ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ κατόπιν ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων καὶ ἡ σοφία τῶν ἀνθρώπων, ἀδηλον. Καὶ ὁμῶς, τὸ ἐπ' ἐμοί, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι τὸ αὐτὸ μέτρον ὑπολήψεως ἔχω καὶ διὰ τὴν οἰκοδέσποιναν, ἥτις ἐπιστατεῖ τὰ τῆς οἰκίας, καὶ διὰ τὴν κυβέρνησιν, ἥτις διευθύνει τὰ τοῦ κράτους. Ἐνθυμοῦμαι δὲ μεθ' ἡδονῆς τὸν λόγον ἐναρέτου μητρὸς, ἥτις, δαπανῶσα κατ' ἔτος 12 χιλ. δρ. εἰς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας τῆς, ἔλεγε εἰς τὸν σύντροφόν τῆς, ὅτι θὰ περιορίσῃ

τάς δαπάνας αὐτῆς εἰς 10 χιλ. ὅπως βαθμηδὸν κατασκευασθῆ οὕτω προῖξ διὰ τὴν μικρὰν θυγατέρα των.

Μήπως καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει προῖκά τινα νὰ συστήσῃ διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἀνατολῆς; . . .

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΟΝ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΝ.

“Ὅσοι θέλουσι πρακτικὰ μαθήματα περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς εὐώνου ταχυδρομίας δύνανται μετὰ πολλῆς ὠφελείας νὰ ἀποταθῶσιν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πρακτικὴν. Χρονολογεῖται αὕτη ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1840, ὅτε μετὰ μακροῦς καὶ καρτερικοῦς ἀγῶνας ὁ *sig Rowland Hill* κατῴρθωσε τὴν καθ’ ὅλας τὰς ἐσωτερικὰς διευθύνσεις τῆς Ἀγγλίας εἰσαγωγὴν ὁμοιομόρφου διὰ τὰς ἐπιστολάς δεκαλέπτου ταχυδρομικοῦ τέλους. Τὸ κανονικὸν τῆς ἐπιστολῆς βάρος, πρὸς τοιαύτην ταχυδρομικὴν πληρωμὴν, ὠρίσθη κατὰ τὸ 1874 εἰς 28 γραμμὰς, ἀντὶ τοῦ προηγουμένως ἰσχύοντος 15 γράμμου, ὅπερ ἀποτελεῖ ἔτι τὴν βᾶσιν τοῦ ἐπιστολιμαίου βάρους διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ παρετηρήθη ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ δύναται νὰ συμβῆ ἀπανταχοῦ, καὶ μάλιστα εἰς ἐμπορικὰς χώρας ὡς ἡ Ἑλλάς, ὅτι ὅσον ὑποτιμᾶται ἡ μετακόμισις τῶν ἐπιστολῶν, τόσον αὐξάνει τὸ εἰσόδημα τοῦ ταχυδρομικοῦ ταμείου, ὅπερ τοιοῦτοτρόπως δύναται διὰ τῶν ὀργάνων του νὰ μετακομίσῃ ἐπικερδῶς πλείονα βάρη, ἐνθαρρύνον τὴν ἀλλογραφικὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐπιμιξίαν. Ἐν τῷ ἐπομένῳ πίνακι ἀντιπαρατίθεται ἡ Ἑλληνικὴ πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν στάθμην μετὰ τῶν σχετικῶν κατ’ αὐτὰς τιμολογιῶν, ἵνα ὁ βουλόμενος κρίνῃ καὶ ὁ δυνάμενος ἐνεργήσῃ ὅ,τι κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς ταχυδρομικῆς τελειοποιήσεως προσήκει.

Ἀγγλία		Ἑλλάς	
— 28 γραμμῶν	10 λεπτά	— 15 γραμμῶν	20 λεπτά
28—55	“ 15 “	15—30	“ 40 “
55—115	“ 20 “	30—60	“ 60 “
115—170	“ 25 “	60—100	“ 80 “
170—225	“ 30 “	Τὰ πλεόν τῶν 100 γραμ. βάρη	
225—280	“ 35 “	80 λεπ. ἀνὰ 1—100 γραμ.	
280—340	“ 40		
Τὰ πλεόν τῶν 340 γραμ. βάρη			
10 λεπ. ἀνὰ 28 γραμ.			

Ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως ταύτης (χωρὶς ἐν τούτοις νὰ λησμονηθῇ ἡ ὑπὸ τόσους κανωνικοὺς ὄρους διαφορά τῶν χωρῶν πρὸς ἀλλήλας) δύναται κατ’ οὐσιῶδες σχετικῶς μέρος νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον τῆς μεταβιβάσεως διὰ μὲν τοῦ Ἀγγλικοῦ ταχυδρομείου 967 ἑκατομμυρίων ἐπιστολῶν ἐν ἔτει 1874, διὰ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ 2 $\frac{2}{10}$ ἑκατομ. ἐπιστολῶν ἐν ἔτει 1873. Κατ’ ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ ἔπρεπε νὰ κυκλοφορήσωσιν ἐν Ἑλλάδι 4—5 ἑκατομμύρια ἐπιστολῶν.

Ἰδιαιτέρως δὲν γνωρίζομεν κατὰ πόσον τὸ Ἑλληνικὸν ταχυδρομεῖον ὑπηρετήσῃ τὸ ἐμπόριον διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν δειγμάτων αὐτοῦ. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς τελευταίας ἐπετηρίδος αὐτοῦ «ἐφημερίδες καὶ ἔντυπα» περιλαμβάνονται, ὡς ἐν ταῖς σχετικαῖς δημοσιεύσει τοῦ Ἀγγλικοῦ ταχυδρομείου, καὶ τὰ ἐμπορικὰ δείγματα, δυνάμεθα, ἐπὶ τοῦ ὅλου καὶ τῶν τριῶν τούτων κατηγοριῶν, νὰ ἐρωτήσωμεν τοὺς ἐπομένους ἀριθμοὺς: 259 ἑκατομ. μύρια δεμάτων ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ 4 $\frac{2}{10}$ ἐν Ἑλλάδι. Ὅτι ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀριθμῷ εἶναι εἰς ἀσήμαντον ὅλως λόγον τὰ ἐμπορικὰ δείγματα, μαρτυρεῖ ἀφ’ ἐνός ἡ πυρετώδης ἀνάπτυξις τῆς ἐφημεροδογραφικῆς βιομηχανίας καὶ τὸ δαπανηρὸν τῆς ἐπὶ τῇ Ἑλληνικῇ διατιμῆσει ταχυδρομικῆς μεταβιβάσεως τῶν συνήθως βαρέων ἐμπορικῶν δειγμάτων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι ὅπως καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑποβάλλονται ταῦτα εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ διὰ τὰς ἐπιστολάς τέλους, μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ἀπέναντι τῆς Ἀγγλικῆς

τὴν ἐν Ἑλλάδι ταχυδρομικὴν στάθμην καὶ τὴν σχετικὴν αὐτῇ διατίμησιν, αἵτινες εἶναι ἥκιστα ἐνθαρρυντικαὶ πρὸς τοιαύτην ἐμπορικὴν τοῦ τόπου διευκόλυνσιν.

Ἐν γένει εἰς τὴν μεταξὺ Ἑλληνικῆς καὶ Ἀγγλικῆς ταχυδρομίας σύγκρισιν ὁ γίγας τίθεται ἀντικρὺ τοῦ νάνου, ἀκούω λέγοντα τὸν μεμψίμοιρον. Χωρὶς νὰ ἔχω σκοπὸν τὴν ἐλάττωσιν τῶν φυσικῶν διαστάσεων οὐδενὸς, τῇ ἀληθείᾳ δὲν βλέπω κατὰ πόσον π. χ. ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων ἐπιβάλλει εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν πρωτεύουσαν τὴν ὑπαρξίν ἢ μόνον γραμματοκιβωτίων. Ἐν Λονδίῳ ὑπάρχουσι 1980 γραμματοκιβώτια. Ἐν τούτοις ὑπολογιζομένου τοῦ ἀθηναϊκοῦ πληθυσμοῦ εἰς 50—60 χιλ. καὶ τοῦ Λονδινείου εἰς 3—4 ἑκατομ. ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀναλογία εἶναι ὡς 1 : 60· ἐπομένως ἔπρεπε τὸ Λονδίον, κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, νὰ εὐχαριστηθῇ ἐπὶ 420 γραμματοκιβωτίοις, ἐνῶ μόνις τῷ ἐπαρκεῖ πενταπλάσιος ἀριθμός. Ἡδὴ ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς, ἐν πάσῃ δυσαναλογίᾳ συγκοινωνίας, μεγάλας ἀποστάσεις τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσας, πληροφоруόμενος ἐν τῷ μεταξὺ ὅτι ἐκ τῶν 22,000 γραμματοκιβωτίων τῆς Ἀγγλίας 9,700 εἶναι μικραὶ εἰς τὰ ἄκρα τῶν πεζοδρομίων στηλαὶ σιδηραὶ, ἐν ταῖς ὁποῖαις ὁ διαβάτης ρίπτει τὴν ἐπιστολὴν του ἐν πάσῃ τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας κανονικότητι.

Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις (ἔτος 2, Φυλ. 21, σελ. 405) ἐπραγματεύθη ἄλλοτε εὐρύτατον περὶ ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων θέμα, ἡ πρωτοτυπία τοῦ ὁποίου εἶναι οὐσιωδῶς Ἀγγλική. Μεταξὺ ὄλων τῶν μηχανισμῶν τῆς λαϊκῆς οἰκονομίας ἡ διὰ τὰς μικρὰς ἀποταμιεύσεις τοῦ λαοῦ μεσολάβησις τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἀπέτελεσε ἀληθῆ ἐν Ἀγγλίᾳ θρίαμβον. Αἱ μικρότεραι χρηματικαὶ ὑποσότητες διευθύνονται μετὰ παραδειγματικῆς ἐμπιστοσύνης καὶ εὐχερείας εἰς τὰ ταχυδρομικὰ ταμιευτήρια τῆς Ἀγγλίας, τὰ ὁποῖα ἀπὸ 4,607 τῷ 1873 ὑπερέβησαν τὰς 5,000 τῷ 1874. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγοῦνται οἱ ἐπόμενοι λίαν ἐμφαντικοὶ ἀριθμοί, διότι τὰ τα-

χυδρομικὰ τῆς Ἀγγλίας ταμιευτήρια ἐδέχθησαν κατὰ μὲν τὸ 1864 καταθέσεις 95 $\frac{2}{10}$ ἑκατομ. δρ. ἀντὶ 50 $\frac{4}{10}$ ἐπιστροφῶν, κατὰ δὲ τὸ 1874 καταθέσεις 246 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. δρ. ἐπιστρέψαντα 190 $\frac{4}{10}$. Ἐπὶ τοῦ ὅλου κατὰ μέσον ὄρον 10,000 καταθέσεις ἐνεργήθησαν τῷ 1874 καθ' ἑκάστην, ἀναβιβασθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταθεσάντων εἰς 1,670,000 πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀναλογοῦσι κατὰ μέσον ὄρον δρ. 389 $\frac{1}{4}$.

Ἡ ἀληθεία ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλαρᾶς παρ' ἡμῖν ἀναπτύξεως τῆς μικρᾶς τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ οἰκονομίας καὶ ἀντικρὺ τῆς ὁσημέραι προοιούσης εὐρυτέρας καταναλωτικῆς τάσεως αὐτοῦ, πρέπει νὰ χαιρετήσωμεν ὡς προοίμιον μεγάλης κοινωνικῆς προόδου τὴν ἐν Ἑλλάδι εἰσαγωγὴν τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων, ὅταν ὑπὸ τινα διοικητικὴν εὐκαιρίαν κατορθωθῇ αὕτη. Ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ μεταφύτευσις τοῦ Ἀγγλικοῦ τούτου θεσμοῦ ἐν Ἑλλάδι ὑπόσχεται πολλὰ στοιχεῖα ἐπιτυχίας.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΩΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ.

Οὐδεὶς οὐδέποτε θὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ κοινωνικοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου εἶναι ἀναποσπᾶστος συνδεμένη μετὰ τῆς εὐρέσεως καὶ χρήσεως τῶν μετάλλων.

Οὐδεμία τέχνη, οὐδὲν εἶδος βιομηχανίας οὐδὲ βῆμα νὰ προβῇ δύναται ἄνευ μετάλλων. Ἀτμοκίνητα, σιδηρόδρομοι, τηλεγράφοι, ἐκ μετάλλου τὰ οὐσιώδη αὐτῶν συστατικά ἔχοντες, εὐκολύνουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων ἐπιμιξίαν. Δι' αὐτῶν ἐνοῦται ἡ κατοικουμένη γῆ σχεδὸν ἅπασα εἰς μίαν οἰκογένειαν· οὕτω δ' ἀναπτυσσομένης τῆς ἐμπορίας, καὶ ἀνταλλασσομένων τάχιστα τῶν ἀνθρωπίνων ἰδεῶν, γοργῶ ποδὶ προάγεται καὶ ἐξάπλοῦται ὁ σημεῖραι ὁ πολιτισμός.

Ἡ πρόνοια, φαίνεται, τὰ μέταλλα παρέσχε τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ πλείστας ἐπόψεις ὄργανον πρὸς ἐφαρμογὴν

τῶν ἀνθρωπίνων ἐφευρέσεων, τῶν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ αὐτῶν βίου προαγουσῶν. Ἀλλὰ τάχα τὴν χρῆσιν τοῦ μετάλλου εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατενόησε καὶ ἐφεῦρεν ὁ ἄνθρωπος;

Καὶ ἐκ τῶν προτέρων δύναται τις, νομίζομεν, νὰ συμπεράνη, ὅτι πολλοὶ πλείστοι παρῆλθον αἰῶνες, ἕως ὅτου ὁ ἄνθρωπος καταστήσῃ χρήσιμα εἰς τὸν βίον του τὰ μέταλλα. Τὸ δύσκολον καὶ πολυσύνθετον τῆς τῶν μετάλλων ἐν γένει τήξεως καὶ κατεργασίας, ἰδίως δὲ τοῦ σιδήρου (πολυκμήτου καθ' Ὁμηρον), τοῦ ἐν μεγίστῃ καὶ ἀπαιτήτῃ τοῦ ἀνθρώπου χρήσει, ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τοῦ συλλογισμοῦ.

Ἄλλ' εὐτυχῶς ἀπεδείχθη καὶ ἱστορικῶς ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐσχάτως πληρέστατα. Ἀνακαλύψεις δι' ἀνασκαφῶν, μόλις πρὸ εἰκοσαετίας ἐν Ἑλβετίᾳ γενομένης, ἀπέδειξαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος αἰῶνας πολλοὺς ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς του εἰς τὴν γῆν οὐδεμίαν τῶν μετάλλων ἐποιεῖτο χρῆσιν. Καὶ τὴν παλαιότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους αἱ αὐταὶ ἀνακαλύψεις ἀρχαιοτέραν, ἢ ὅσον πρότερον ἐνομιζέτο, ἀπέδειξαν· εὐρέθησαν ὅστ' αὐτῶν ζῶων μετὰ τῶν τότε ἀνθρώπων συζώντων, ἂ σήμερον ὅλως ἐξέλιπον.

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1853—54 ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Ζυρίχης τὸ ὕδωρ ἠλαττωθῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς κατοίκους δι' ὀχετῶν καὶ προχωμάτων νὰ ἀποξηράνωσι καὶ ἀποχωρίσωσι μέρος τῆς ὀχθῆς πρὸς καλλιέργειαν. Ἐν τινι τῶν θέσεων τούτων ἀνεκάλυψαν οἱ ἐργάται, ἓνα καὶ ἥμισυ πόδα ὑπὸ τὴν ἰλύν, λείψανα ἀρχαίας τῶν ἀνθρώπων κατοικίας. Ἐκεῖ εὐρέθησαν πάλοι, ἀνθρακες, λίθοι μεμελανωμένοι, διάφορα ἐργαλεῖα καὶ κοσμήματα, τὰ ὅποια, συλλεχθέντα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἀπέδειξαν ὅτι ἀνθρώπων κατασκηνώσεις ἦσαν ποτε ἐκεῖ, ἀρκούντως εἰς τὴν λίμνην προβαίνουσαι. Αἱ κατασκηνώσεις αὗται ἦσαν οὐχὶ ἐπὶ ξηρᾶς ὑπὸ ὕδατος βραδύτερον καλυφθείσης, ἀλλ' ἐπὶ τῆς λίμνης αὐτῆς ἐπὶ ἰκρίων. Τὰ εὐρεθέντα δ' ἐκεῖ ἐργαλεῖα ἐκ διαφόρων αἰτιῶν ἀπὸ τῶν ἄνωθεν τοῦ ὕδατος

καλυβῶν καταπεσόντα, ἐπεχώθησαν ὑπὸ τῆς κατὰ μικρὸν ἐφιζανούσης ἰλύος. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Ἑλβετίας εἰς διαφόρους αὐτῆς λίμνας εὐρέθησαν βραδύτερον τοιαῦτα λείψανα, ἀποδεικνύοντα ὡς καὶ τὰ πρῶτα, ὅτι ἐν ἐποχῇ προϊστορικῇ πολλαχοῦ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τε τῆς ἐπιθέσεως τῶν θηρίων προφυλαττόμενοι καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν ἄλλων ἰσχυροτέρων λαῶν, συνωκίσθησαν ἐπὶ τῶν λιμνῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι συχναὶ ἦσαν αἱ τοιαῦται κατοικίαι, ὅπου ἡ φύσις τῆς χώρας τὸ ἐπέτρεπεν, ἕνεκα τῆς ἀσφαλείας. Ἐν Ἑλβετίᾳ μόνον ἀνευρέθησαν μέχρι τοῦδε περὶ τὰς ἐκατὸν καὶ πεντήκοντα.

Ὁ τρόπος δ' οὗτος τοῦ τῶν ἀνθρώπων συνοικισμοῦ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἐν διαφόροις ἀπαντᾶται χώραις. Οὕτως ἦσαν συνωκισμένοι οἱ Μαλαῖοι καὶ Σίνοι ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς τῆς νέας Γουινέας ἀκτῆς· οὕτως οἱ Ἴνδοι τῆς νοτίας Ἀμερικῆς εἰς τὰ τενάγη τοῦ Μαρακάγλου, δι' ὃ οἱ Ἴσπανοὶ κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὠνόμασαν τὴν χώραν Venezuela ἢ μικρὰν Βενετίαν. Ὁ Ἡρόδοτος ἐν κεφαλαίῳ 16ῳ τοῦ 5ου βιβλίου τοῦ ἐπιγραφομένου Τερψιχόρη, ἀναφέρει ὅμοιον συνοικισμόν ἐπὶ τῆς λίμνης Πρασιάδος ἐν Θράκῃ. Ἀναφέρομεν κατὰ λέξιν τὴν περικοπὴν ταύτην, ὡς περιγράφουσαν ἐν ὀλίγοις μὲν ἀλλὰ περιεκτικῶς τὸν βίον αὐτῶν: α' Ἰκρία, λέγει, ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς »ἠπείρου στενὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. Τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεώτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιῆται μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι »ἱστᾶσι τοιῶδε· κομίζοντες ἐξ οὔρεος, τῷ οὐνομά ἐστι »Ὀρβήλος κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. Οἱ »κεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων »καλύβης τε, ἐν ἣ διαιτᾶται καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ »πῶν ἰκρίων κάτω φερέυσης ἐς τὴν λίμνην. Τὰ δὲ νήπια »παιδιά δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῆ δει» μ. αἰνοντες. Τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέ-

»χουσι χόρτον ιχθύς, τῶν δὲ πληθὸς ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε πῶταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατῖει σχοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλὸν τινὰ χρόνον ἐπισχῶν, ἀνασπᾶ πλήρεια ιχθύων.» Ὁ περιγραφόμενος οὗτος τῆς κατοικίας καὶ διαίτης τρόπος, σύμφωνος πρὸς τὴν φύσιν τοῦ κατοικουμένου χώρου ὦν, δύναται νὰ εἴπητις, ὅτι ἦτο κοινὸς εἰς ἅπαντας τοὺς τοιοῦτους λιμναίους κατοίκους.

Ἐκ τῶν ἐργαλείων δὲ τῶν ἐν ταῖς ἄνω μνημονευθείσαις λίμναις εὑρεθέντων ἀποδεικνύεται, ὅτι περὶ τὴν ἀλιεῖαν, τὴν θήραν, τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ τὴν γεωργίαν κάπως, ἠσχολοῦντο οἱ τῶν λιμνῶν τούτων κάτοικοι. Ἀλλὰ καὶ ἐπιμίσξια τις πρὸς ἄλλους καὶ μακρινούς λαούς, καὶ ἐμπορία τις τῶν ἀναγκασιότατων πρὸς χρῆσιν ἀποδεικνύεται. Μεταξὺ τῶν λιθίνων ἐργαλείων ὑπάρχουσι πολλὰ εἴδους τινὸς λίθου, νεφρίτου καλουμένου, κατ' ἐξοχὴν ἐν χρήσει διὰ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα, λίθου ὅμως μόνον ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς χώραις καὶ λίαν μακρὰν τῆς Ἑλβετίας εὑρισκομένου. Ἐνδειξίς ὅτι ἐκεῖθεν δι' ἐμπορίας μετεχομίζετο ὁ λίθος οὗτος. Λίθινα δ' ἐργαλεῖα εὑρέθησαν καὶ ἐπὶ κορυφῶν λόφων καὶ βουνῶν σημεῖον καὶ τοῦτο, ὅτι ἐκτὸς τῶν λιμνῶν καὶ τὰ ὑψώματα ἦσαν ἀσφαλῆ τῶν πρώτων ἀνθρώπων καταφύγια ἀπὸ τῶν ἐπιθέσεων τῶν θηρίων καὶ τῶν ἄλλων ἐχθρῶν. Καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσι νῆσοι πολλαὶ μεμονωμέναι ἐν τῷ μεγάλῳ Ὠκεανῷ, ὧν οἱ κάτοικοι εὑρίσκονται ἐν τῇ λιθίνῃ ἔτι ἐποχῇ. Ὡστε φαίνεται, ὅτι ἐπὶ τοῦ χωρισμοῦ τῶν φυλῶν ἢ χρῆσις τῶν μετάλλων δὲν ἦτο γνωστὴ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ σχετικὴ τῶν ἐργαλείων τούτων ἀρχαιότης, ἐπομένως καὶ τῶν κατοίκων, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν πρὸς ἄλληλα ἐν τῇ λίμνῃ κατὰ βάθος. Τὰ μὲν ἀρχαιότατα κεῖνται βαθύτερον, ἀνωτέρω δὲ καὶ ἐπὶ στρώματος ἐπικειμένου τὰ νεώτερα. Τὰ παλαιότατα δὲ ἐργαλεῖα τῶν λιμναίων τούτων κατοίκων τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς συνίστανται ἐκ λίθου, ἀργίλου, ὀστῶν, κεράτων τῆς ἐλάφου, χαυλιογδῶτων ἀγρίων χοίρων καὶ ξύλου,

οὐδέποτε ἐκ μετάλλου. εἶναι ἀκόμψως μὲν ἀλλὰ πρακτικῶς κατασκευασμένα. Ὁ ἐκ λίθου σφῆν (συνάμα πέλεκυς καὶ ἐγκοπεύς) προωρισμένος πρὸς ποικίλην χρῆσιν ἦτον ἐκ τῶν κυριωτάτων ἐργαλείων· ἐποιοῦντο χρῆσιν αὐτοῦ καὶ ὡς ὄπλου, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποκοπὴν κορμῶν δένδρων ἐπικουρίᾳ καὶ τοῦ πυρὸς, καὶ πρὸς κατεργασίαν ἔτι αὐτῶν. Προσέτι εὑρίσκει τις σφύρας, λόγχας, μαχαίρας, πριονῶδη ἐργαλεῖα, εἶδη τρυπάνων, ὀβελοῦς καὶ ἀξίνας ἢ σκαλιστῆρας ἐκ λίθων ἢ ὀστῶν. Ἀλλὰ καὶ ἀγγεῖα ἐξ ἀργίλου ἐψημένα, διὰ τῆς χειρὸς μόνης ἐσχηματισμένα ἄνευ κοσμημάτων, πυρομάχους ἢ ἐστίας, ἀκόντας, ἐξεσμένα διχαλωτὰ καὶ διατετρημένα ὀστᾶ, καρπούς τινας καὶ πλέγματα· ἀνωθεν δὲ τούτων καὶ ἐπὶ στρώματος ἰλύος ἐπικειμένου μετὰ τῶν ἐκ λίθου ἐργαλείων εὑρίσκονται ἐνιαχοῦ ἀναμίσξ καὶ ἐργαλεῖα ἐξ ὀρειχάλκου μετὰ κελτικῶν κοσμημάτων, συνάμα δὲ οὐσίαι ὑφασμένα, κοσμήματα διάφορα, ἀθόρματα παίδων καὶ ἄλλα πολυτελείας ἀντικείμενα. Ἀνώτατα δὲ πάντων εἰς τὰς θέσεις ὅπου ἐπὶ πλεῖστον παρετάθη ἢ ἐπὶ τῶν λιμνῶν κατοικήσεις, εὑρίσκονται καὶ ἐργαλεῖα ἐκ σιδήρου. Τὰ ἐκ λίθου ἐργαλεῖα ἦσαν κατασκευασμένα ἐκ βασάλτου, ὀφίτου, λάβας, ὀψιανοῦ κτλ. κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἐκ νεφρίτου. Ἡ χρῆσις τοῦ λίθου ὡς ὄπλου (ἐπιθετικοῦ ἢ ἀμυντικοῦ) εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ πρώτη· (καὶ πίθηκοι καὶ ἄρκτοι καὶ οἱ στρουθοκάμηλοι ἔτι ποιοῦνται τοιαύτην χρῆσιν αὐτοῦ). Ἀκολούθως ἐπῆλθεν ἡ ἐπεξεργασία τῶν λίθων καὶ πρὸς ἄλλους σκοποῦς, ἦτις, κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσομένη, παρήγαγε καὶ τύπους ὠραίους κατεργασμένων λίθων.

Ταῦτα πάντα εἶναι μαρτύρια ἀσφαλῆ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αἰῶνας πολλοὺς διῆλθε μεταχειριζόμενος ὡς ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα διὰ τὸν καθημερινὸν τοῦ βίου, λίθους ξύλα καὶ κόκκαλα, οὐχὶ μέταλλα, καὶ ὅτι κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσόμενος ἔφθασε καὶ εἰς τὴν τῶν μετάλλων χρῆσιν. Καὶ ἐὰν δ' ἐνιαχοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας συνήντα μέταλλα, ὧν ἢ λάμψις εἴληκε τυχὸν τὴν περιέργειαν καὶ τὴν πρὸς κτῆν

σιν ἐπιθυμίαν του, ἢ δυσκολία ὅμως τῆς χρήσεως αὐτῶν, οὔτε γὰρ τὰ τῆξι οὔτε γὰρ τὰ κατεργασθῆ δυναμένου, καθίστα ταῦτα εἰς ἐκείνον εὐχρηστα. Ὡστε πᾶς τις, νομίζομεν, ἀποβλέπων μάλιστα εἰς τὴν βραδεῖαν καὶ βαθμιαίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀνάπτυξιν, ἰδίως ἐν ἀρχῇ, πείθεται, ὅτι κατ' ἀρχὰς πανταχοῦ ὁ ἀνθρώπος ἀνευ μετάλλου ἐπήρκει εἰς πᾶσας τὰς ἀνάγκας τοῦ κοινωνικοῦ του βίου, περιοριζόμενος εἰς τὴν χρῆσιν τῶν λίθων, τῶν ὀστέων, τῶν κεράτων καὶ τῆς γῆς.

Ἡ δ' ἐκ τῶν χρόνων τῆς καταπτώσεως διάφορος ἐν ταῖς λίμναις θέσις τῶν εὐρεθέντων ἐργαλείων προϋποθέτει ἀναγκαίως καὶ διαφορὸς ἐποχὰς, καθ' ἃς ἔζων οἱ τούτων χρῆσιν ποιούμενοι κάτοικοι τῶν λιμνῶν. Καὶ τούτο ἔδωκεν ἀφορμὴν τοῖς ἐν Ἑλβετία σοφοῖς, ὡς καὶ πρότερον ἐν Σκανδιναυία, πρὸς διάκρισιν τριῶν ἐποχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, τῆς λιθίνης τῆς ὀρειχαλκίνης, καὶ τῆς σιδηρᾶς ἐποχῆς.

Τὴν λιθίνην ἐποχὴν ὑποδιαιροῦσιν τινες εἰς ἀρχαιοτέραν καὶ νεωτέραν, ὡς ἐκ τῆς ἀκόμφου ἢ κομφῆς κατασκευῆς τῶν ἐκ λίθου ἐργαλείων. Σημεῖον καὶ τοῦτο, ὅτι χρόνον μακρὸν ὁ ἀνθρώπος ἐνέμεινε ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, ὥστε καὶ διὰ τύπων κομφοτέρων, προϊόντος τοῦ χρόνου, περιέβαλε τὰ ἐργαλεῖα, ὧν ἐποιεῖτο χρῆσιν, καὶ εἰς τὴν καλλονὴν αὐτῶν ἀποβλέψας.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ὀρειχαλκίνης ἐποχῆς τάσσουσιν τινες, τοῦλάχιστον κατὰ χώρας, ἄλλην ἐποχὴν τὴν χαλκίνην. Ὁ ὀρειχαλκος δὲν εὐρίσκεται καθαρὸς ἐκ φύσεως, εἰς ὀλίγας χώρας ὑπάρχει, καὶ ἐκεῖ ἐν καταστάσει τοιαύτῃ, καθ' ἣν οὐχὶ εὐκόλως δύναται τις γὰρ γνωρίσῃ τὸ εὐχρηστον αὐτοῦ· προϋποθέτει λοιπὸν ἀνακάλυψιν τυχαίαν, ἐπιμιξίαν ἐμπορικὴν, καὶ ἀρκετὴν τῆς τέχνης πρόοδον, ἵνα κατασκευάσῃ ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα σκληρότερα τοῦ χαλκοῦ. Πιθανώτατα δὲ τὸ μίγμα τοῦτο τοῦ κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ ἐκ τύχης εὐρέθη κατὰ τὴν τῆξιν μετάλλου περιέχοντος κασσιτέρου καὶ χαλκόν. Ὡστε πρὸς κατασκευὴν

ὀρειχάλκου ἀπαιτεῖται τέχνη, ἐν ᾗ ὁ χαλκος καὶ καθαρὸς συχνότατα ἐν τῇ φύσει εὐρίσκεται. Τούτου ἕνεκα καὶ τὰ ἐξ ὀρειχάλκου ἐργαλεῖα καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰ κοσμήματα, ὑπερέχουσι τῶν ἐκ λίθου καὶ χαλκοῦ· διότι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐπονται. Ἦσαν δὲ τὰ ἐξ ὀρειχάλκου καὶ μᾶλλον διαδεδομένα.

Ἐπι μείζονα δ' ἐν τῇ μεταλλουργίᾳ πρόοδον προϋποθέτει ἢ κατεργασία τοῦ σιδήρου ἢ τοῦ ὀρειχάλκου. Εὐρίσκει μὲν τις πανταχοῦ σχεδὸν ἐπὶ γῆς σιδηρίτιν, ἀλλὰ καθαρὸν σίδηρον σχεδὸν οὐδαμοῦ. Ἡ δὲ σιδηρίτις λίαν δύστηκτος, τούτου ἕνεκα καὶ ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου συνήθως πανταχοῦ τελευταία ὑπῆρξε· καταπεσόντες δὲ μετεωρίται λίθοι ἐκ σιδήρου, ὧν ὁ σίδηρος καθαρὸς καὶ εὐμάλακτος ὧν, εὐκόλως καὶ γὰρ κατεργασθῆ δύναται, ἀπετέλεσαν μεμονωμένας καὶ τοπικὰς ἐξαιρέσεις.

Ἐκ πάντων λοιπὸν τούτων ἐξάγεται, νομίζομεν, συμπέρασμα ἐπὶ τῶν πραγμάτων στηριζόμενον, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν μετάλλων ἦτον ἄγνωστος εἰς τοὺς πρώτους ἀνθρώπους, ποιούμενους χρῆσιν ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ λίθου, τῶν ὀστέων καὶ κεράτων, εἶτα τοῦ χαλκοῦ καὶ κατὰ χώρας τοῦ ὀρειχάλκου, καὶ τέλος τοῦ σιδήρου, οὗ ἡ χρῆσις κατὰ τὴν ἐποχὴν, ἐν ἣ ζῶμεν, εἶναι μεγίστη.

Καὶ ἐν Ἑλλάδι δὲ φαίνεται, ὅτι διεκρίθησαν καὶ αἱ τρεῖς αὗται ἐποχαί· ὑπῆρξε δηλ. χρόνος, καθ' ὃν ἡ Ἑλλὰς κατακεῖτο ὑπὸ ἀνθρώπων μὴ ἐχόντων τοῦ μετάλλου γνῶσιν. Εὐρέθησαν ἐνιαχοῦ διάφορα τῆς λιθίνης ἐποχῆς ἐργαλεῖα μαρτυροῦντα τοῦτο. Ἡ συλλογὴ τοιούτων, ἦν, καθ' ἃ διεδόθη, ἢ κυβέρνησις συνέλαβε τὴν ἰδέαν ἢ ἀγοράσῃ παρά τινων ἀτόμων, ἀπετελέσθη κατὰ μέγα μέρος ἢ καθ' ὄλου, ὡς ἐσχάτως ἤκουσα, ἐκ τοιούτων λιθίνων ἐργαλείων διασπαρμένων ἐπὶ λόφου τινὸς τῆς νήσου Μήλου, ὅπου καὶ σπήλαιον ἐκ βασάλτου, εἰς ὃ ἡ φύσις αὐτῇ διάφορα παρέσχεν ὀξεῖα σχήματα εὐκολύοντα τὴν κατεργασίαν τοῦ λίθου τούτου.

Φαίνεται δὲ ὅτι, καὶ ὅτε ἐγένοντα γνωστὰ τὰ μέταλλα, ἐ-

ποιοῦντο χρῆσιν καὶ τῶν παλαιότερων ἐν χρήσει ὄπλων. Τὸ κύριον τοῦ Ἑρακλέους ὄπλον ἦτο, κατὰ τὴν μυθολογίαν, τὸ ρόπαλον, ἐκ ξύλου δηλ. ὄπλον. Ὁ Περιφῆτης ὄπλον μετεχειρίζετο κορύνην, καὶ ὁ Θῆσεὺς δ' ἀποκτείνας τοῦτον, ἔλαβε ταύτην ὡς ὄπλον καὶ διετέλει οὕτω μεταχειριζόμενος. Οἱ τοῦ Ὀμήρου ἥρωες τὸν λίθον μετεχειρίζοντο ἐν ταῖς μάχαις ὡς ὄπλον, καὶ πρὸς ἐπιθέσιν καὶ πρὸς ἀμυναν.

Ὁ Ἡσίοδος ῥητῶς λέγει, ὅτι πρὸ τοῦ σιδήρου ἀνεκαλύφθη ὁ χαλκός ἐν τοῖς ἐξῆς στίχοις: «τοῖς δ' ἦν χάλυκα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δὲ τε οἴκοι, χαλκῶ δ' εἰργάζοντο, μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος». Ἡ λέξις χαλκός παρ' Ὀμήρω (ἀδιάφορον ἂν καθαρὸς ἢ μὴ, καθ' ὅσον κασσίτερος ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει, διὰ τῶν Φοινίκων λέγεται ὅτι ἐγένετο γνωστὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας) ἢ λέξις λέγομεν χαλκός εἶναι ἐν χρήσει, ὅπου ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ σίδηρος. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀρχαία καὶ νεωτέρα διετήρησαν τὴν λέξιν χαλκεὺς (ὁ κατεργαζόμενος δηλ. τὸν χαλκόν) ἀντὶ τοῦ σιδηρουργός, χαλκέα ὀνομάζομεν ἔτι καὶ σήμερον τὸν σιδηρουργόν.

Ἴσως ἡ χρῆσις τῶν μετάλλων ἐγένετο γνωστὴ εἰς τοὺς ἀρχαίους τῆς Ἑλλάδος κατοίκους ὑπὸ τῶν Φοινίκων. Οἱ Φοίνικες πρῶτοι ἐμετάλλευσαν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν νήσων μεταλλεῖα. Αὐτοὶ ἐνήργουν τὸ ἐμπόριον αὐτῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ. Ἡ νῆσος Δῆλος ἀναφέρεται ὡς ἔχουσα ἄριστον χαλκόν, ὑπὸ τῶν Φοινίκων μεταλλευόμενον. Καὶ τίς οἶδεν ἐὰν ὁ χαλκός οὗτος δὲν προεκάλεσεν ἐκεῖ πρῶταίτατα ἀποικίαν Φοινίκων ἀναπτυχθέντος δὲ διὰ τοῦ χρόνου τοῦ ἐμπορίου καὶ ἔνεκα τῆς θέσεως καὶ διὰ τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος, θεότητος ἴσως ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποικίας εἰσαχθείσης, δὲν κατέστη κέντρον θρησκευτικὸν βραδύτερον ἢ νῆσος, καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μίνως ἐκδίωξιν τῶν Φοινίκων. Τὰ τῆς Θάσου πλουσιώτατα χρυσοῦ μεταλλεῖα, ἃ καθ' Ἑρόδοτον ἀπέφερον διακόσια μέχρι τριακοσίων ταλάντων ἐνιαυσίαν πρόσσοδον, οἱ Φοίνικες ἐφεῦρον πρῶτοι, καὶ μέχρις Ἡρόδοτου ἐσώζοντο τὰ ὑπὸ τούτων

εὔρεθέντα. «Καὶ μακρῶ, λέγει, ἦν αὐτῶν θαυμασιώτατα, τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἣτις νῦν ἐκ τοῦ Θάσου τοῦτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὐνομα ἔσχε». Οἱ αὐτοὶ Φοίνικες ἐμετάλλευσαν ἐπὶ τῶν νήσων Κύπρου, Ῥόδου, Κρήτης, Μήλου, Σερίφου καὶ Εὐβοίας. Ἡ Χαλκίς ἐκ τοῦ ἐκεῖ ἐξορυσσομένου χαλκοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα. Οἱ αὐτοὶ Φοίνικες βραδύτερον καὶ ἐπὶ τῆς ἠπείρου ἐπέβησαν. Ὁ Στράβων (ΓΔ' β. 28. 680) ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φοινὺς Κάδμος ἐκ τῶν τοῦ Παγγαίου ὄρους μετάλλων ἐκτήσατο πλοῦτον μέγαν. Καὶ τὰ ἀπέναντι τῆς Θάσου ἐπὶ τῆς Θράκης μεταλλεῖα χρυσοῦ τῆς Σκαπτῆς ὕλης Φοίνικες ἐν ἀρχῇ ἐμετάλλευσαν. Ἀπὸ τῶν Φοινίκων λοιπὸν πιθανῶς διδαχθέντες οἱ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδος κάτοικοι τὴν χρῆσιν τῶν μετάλλων, ἴσως καὶ τὴν γνῶσιν λαβόντες, ἀνεζήτησαν ταυτα καὶ αὐτοὶ μόνοι ἐπὶ τῆς χώρας των. Τίς οἶδεν, ἐὰν καὶ τὰ τοῦ Λαυρίου μεταλλεῖα πρῶτοι οἱ Φοίνικες δὲν ἀνεῦρον καὶ ἐμετάλλευσαν; Ὁ Ξενοφῶν, ἡ ὁστιςδὴποτε εἶναι ὁ τὸ περὶ πόρων πονημάτιον συγγράψας λέγει: «Οὐκοῦν δτι μὲν πάνυ παλαιὰ ἐνεργά ἐστι πᾶσι σαφές· οὐδεὶς γοῦν οὐδὲ πειρᾶται λέγειν ἀπὸ ποίου χρόνου ἐπεχειρήθη.»

Αἱ πρῶται ἐπὶ τῆς Ἀττικῆς ἀποβάσεις, τοῦλάχιστον ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐνδεχόμενον ἐν ταῖς προεξεχούσαις αὐτῆς πρὸς ἀνατολὰς ἀκταῖς νὰ ἔγειναν. Οἱ Ἄονες καὶ Τέμμικες ἐκ τοῦ Σουνίου κατὰ Στρίβωνα πεπλανημένοι, κατώκησαν ἐν Βοιωτίᾳ. Ὑπάρχουσι καὶ νῦν ἐν τινι μικρᾷ χερσονήσῳ τοῦ Λαυρίου, Ἁγίος Νικόλαος καλουμένη, τείχη κυκλώπεια ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς μικρᾶς ταυτης χερσονήσου ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν διήκοντα, τὰ ὅποια καθ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἄλλο ὑποδεικνύουσιν εἰμὴ ἀποβίβασιν λαοῦ ἐπὶ τῆς χώρας, ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ χερσονήσῳ κατ' ἀρχὰς ὁχειρωθέντος κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τῶν τυχθῶν ἀγρίων τῆς χώρας ἐνοίκων, ἢ θηρίων.

Ἐπῆρξαν δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἐν Ἑλλάδι μεταλλεῖα, τὰ σπουδαιότατα ὁμῶς πάντων ἦσαν τὰ τοῦ Λαυρίου, ἅτινα

τηλικαύτην ῥοπὴν καὶ δύναμιν ἔσχον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν, ὅσην οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἐν Ἑλλάδι.

Εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν τὸ πλεονέκτημα τῆς Ἀττικῆς τοῦ ἔχειν τὰ ἐν Λαυρίῳ ἀργυρεῖα, ἀποκαλῶν αὐτὰ μετὰ τοῦ μαρμάρου αἰδία τῆς χώρας ἀγαθὰ. Ἐξαίρων οὗτος τὴν φύσιν τῆς Ἀττικῆς μετὰ τὴν ἀπαρίθμησην ἄλλων αὐτῆς πλεονεκτημάτων ἐπιφέρει: « Ἀλλὰ καὶ αἰδία ἀγαθὰ ἔχει ἡ χώρα· πέφυκε μὲν γὰρ πλίθος ἐν αὐτῇ ἀφθονος, ἐξ οὗ κάλλιστοι μὲν ναοὶ, κάλλιστοι δὲ βωμοὶ γίνονται, εὐπρεπέστατα δὲ θεοῖς ἀγάλματα, πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι προσεδέονται. Ἔστι δὲ καὶ γῆ, ἡ σπειρομένη μὲν οὐ φέρει καρπὸν, ὀρυττομένη δὲ πολλαπλασίους τρέφει, ἢ εἰ σῖτον ἔφερε· καὶ μὴν ὑπάργυρος ἐστὶ θεία μοίρα. » (I § 3. καὶ ἐπ.)

Ἐκ τῶν ἀργυρείων τούτων πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων ἐκτήσαντο πλοῦτον ζηλωτὸν, ἔτρεφον πλείστους ὄσους δούλους πρὸς μετάλλευσιν, δι' ὧν ἐν ἀνάγκῃ ἐπληροῦντο τῶν Ἀθηναίων αἰνῆες. Ἐξ αὐτῶν ἐπορίζετο ἡ πόλις σαθερὰς προσόδους, ἄς ποτε ἐδαπάνησε πρὸς σωτηρίαν ἑαυτῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν ἀργυρείων τούτων τοῦ Λαυρίου κατὰ πρότασιν τοῦ Θεμιστοκλέους κατασκευάσθησαν τοῖς Ἀθηναίοις αἱ τριακόσαι τριήρεις, αἱ τὸν Περσικὸν καταναυμαχήσασαι στόλον. Ὁ ἐκ τοῦ Λαυρίου παραγόμενος καὶ εἰς νόμισμα κοπτόμενος καθαρὸς ἄργυρος, ἐξερχόμενος τῶν Ἀθηνῶν, συνέτεινε πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου τῆς πόλεως. « Ἐν ταῖς Ἀθηναίαις, λέγει ὁ Ξενοφῶν, πλείστα μὲν ἐστὶν ἀντεξάγειν, ὧν ἂν δέωνται ἄνθρωποι, ἢν δὲ μὴ βούλωνται ἀντιφορτίζεσθαι, καὶ οἱ ἀργύριον ἐξάγοντες καλὴν ἐμπορίαν ἐξάγουσιν· ὅπου γὰρ ἂν πωλῶσιν αὐτὸ, πανταχοῦ πλεῖον τοῦ ἀρχαίου ἐξάγουσι. »

Ὡστε πρὸς τῇ ἐπικαίρῳ τῆς χώρας θέσει, τῇ ἐλευθέρῳ νομοθεσίᾳ, καὶ τῇ διανοητικῇ τῶν Ἀθηναίων ὑπὲρ τοῦ

λοιποῦς Ἕλληνας ὑπεροχῇ, οὐδὲν ἄλλο πλεῖον τῶν λαυριωτικῶν μεταλλείων συνέτεινε πρὸς ἐποικοδόμησιν τοῦ τῶν Ἀθηναίων μεγαλείου.

Καὶ παρ' ἄλλοις δὲ ἔθνεσι βλέπομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅτι ὁ ἐκ τῶν μετάλλων πλοῦτος μέγας συνέτεινεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νεομένων τούτων κρατῶν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν ἔτι τὴν πολεμικὴν. Φίλιππος ὁ Μακεδῶν, τῶν κατὰ τὴν Θράκην πλουσίων μεταλλείων γενόμενος κύριος, ηὔξθη τάχιστα. Οἱ Καρχηδόνιοι καὶ ὁ Ἀννίβας ἐκ τῶν τῆς Ἰσπανίας μεταλλείων συνέλεξαν μάλιστα τὸν πλοῦτον ἐκεῖνον, δι' οὗ ἐν ἀρχῇ τοῦλάχιστον διετήρησαν τὸν κατὰ τῆς Ἰταλίας στρατὸν, ὅστις παρ' ὀλίγον ὑπέταττε τὴν Ῥώμην. Οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἰσπανίας, Καρχηδόνας καὶ Μακεδονίας, γενόμενοι κύριοι τῶν ἐκεῖ μεταλλείων, εὐπορήσαντος τοῦ δημοσίου, ἐπεχείρησαν ἐκ διαδοχῆς ἀπωτέρους πολέμους, καὶ ἐκυριεύσαν πᾶσαν σχεδὸν τὴν τότε γνωστὴν οἰκουμένην. Κατὰ τὴν παρὰ Στράβωνι (σελ. 147 καὶ 148) μαρτυρίαν τοῦ Πολυβίου, μόνον παρὰ τὴν νέαν Καρχηδόνα ὑπῆρχον ἀργυρεῖα τετρακοσίων σταδίων ἔχοντα περίμετρον, ὅπου 40,000 ἀνθρώπων ἔμενον ἐργαζόμενοι, ἀπέφερον δὲ τότε τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων 25,000 δραχμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐσχάτως ἔτι κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν τὸ κατὰ τὸ δεύτερον αὐτῆς ἔτος συγκροτηθὲν μεταλλικὸν συμβούλιον (conseil des mines) ἔσωσε τὴν Γαλλίαν διὰ τῆς συνενώσεως τῶν πόρων τῆς χώρας, παρὰσχὸν εἰς τὸν στρατὸν τὰ μέσα πρὸς ἀμυναν εἴτα καὶ νικην. (Dupont Traité des mines κλ. τόμ. Γ'. σελ. 43).

Ὡστε ἕκαστον κράτος ὀφείλει ἐπιμελέστατα νὰ ἐξετάζη καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν μεταλλικῶν αὐτῆς θησαυρῶν τὴν χώραν, διότι καὶ ἡ ἐκ τούτων, σοφῶς καὶ προσηκόντως διοικουμένων, ὠφέλεια μεγάλη.